

PIPLERKA

Årgang 28

Nummer 2/3 - 1998

UTGITT AV NORSK ORNITOLOGISK FORENING
AVDELING VEST-AGDER

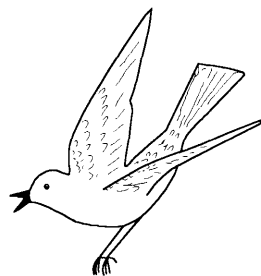
Fylkets fuglevernforening

PIPLERKA

Medlemsblad for:

Norsk Ornitologisk Forening
Avdeling Vest-Agder

Fylkets fuglevernforening

ISSN 0807-1160

Utgiver: NOF avd. Vest-Agder
Postboks 475
4501 Mandal

Postgiro: 0824.03.94341

Bankgiro: 7319.05.08010

Redaktør: Knut Sigbjørn Olsen,
Haukeligata 65,
4015 Stavanger. Tlf: 920 49 231
E-mail adresse:
knut-s.olsen@kvaerner.com

Formann: Runar Jåbekk, Jåbekk
4500 Mandal. Tlf: 38 26 10 53

Piplerka kommer ut med 3 ordinære nummer i året. Årsrapporten fra *Lista Fuglestasjon* utgis som supplement til Piplerka. Rapporten kan bestilles hos *Lista Fuglestasjon*.

Abonnement:
Abonnementsprisen er kr 100,- og innbetales til bank eller postgiro. Medlemmer av lokalagene i Vest-Agder mottar Piplerka gratis.

Opplag: 400

Trykk: Hegland Trykkeri AS, Flekkefjord

Annonsepriser:
Helside kr 500,- og halvside kr 250,-

Forsiden: Lavskrike av Kristian Støle.

NOF Vest-Agder er en fylkesavdeling av *Norsk Ornitologisk Forening* som igjen er en del av den internasjonale fuglevernorganisasjonen *BirdLife International*.

Følgende lokallag sorterer under NOF-Vest-Agder:

NOF Kristiansand lokallag

Postboks 2112 - Posebyen
4602 Kristiansand

Bankgiro: 6319.12.56176

Leder: Birger Westergren, Sømskleiva 11
4637 Kristiansand. Tlf: 38 04 69 87

NOF Mandal lokallag

Postboks 196, 4501 Mandal

Postgiro: 0807.35.69258

Bankgiro: 7319.05.09777

Leder: Gunnar Gundersen, Sånum
4500 Mandal. Tlf: 38 26 54 95

NOF Lista lokallag

Postboks 171, 4560 Vanse

Postgiro: 0803.37.06058

Leder: Kåre Olsen, Brekne
4563 Borhaug. Tlf: 38 39 72 05

Carl A Jacobsens minnefond

gir tilskudd til fuglevernarbeid.

Søknadsfrist for tilskudd: 31. desember.

Bidrag kan sendes bankgiro 7319.71.05590

Redaktøren har ordet:

Årgang 28 av dette bladet er endelig i havn og det er bare å beklage, igjen, at noe av nyåret måtte tas i bruk for å få gitt ut siste nummer. I løpet av 1998 ble det kun gitt ut 120 sider med fuglestoff fordelt på 2 hefter. Vi må faktisk helt tilbake til 1980 og 1979 for å finne tilsvarende lave sidetall. Mindre sidetall enn dette finner en ikke før en går helt tilbake til 1975, den gang var bladet organ for det som da het NOF avdeling Lista og var bare fotokopiert opp i et lite opplag.

Dette er rett og slett for dårlig! Selv om stoffet som ble publisert har vært både variert og kvalitetsmessig bra er jeg ikke fornøyd med denne årgangen. Først og fremst tar jeg egenkritikk fordi begge heftene har vært for sent ute, og fordi jeg ikke har stått på og mast mer på eventuelle bidragsytere. Til mitt forsvar må jeg si at det, siden jeg overtok som redaktør før 1996-årgangen, aldri før har vært så tungt å få inn nok stoff.

Mange av fylkets «fuglefolk» er ivrige feltfolk og liker forståelig nok best å oppholde seg ute i naturen, fremfor å sitte hjemme og skrive rapporter og artikler. Disse ornitologene har de siste årene utført flere store og viktige prosjekter hvor det er lagt ned tusenvis av timer i felt med mange fremragende resultater. Nå er det på tide at disse resultatene blir publisert slik at også andre enn de impliserte folkene kan få anledning til å lese resultatene, og forhåpentligvis også bruke noen av dem til konstruktive ting innen naturvern, forskning eller liknende.

Her er et utvalg av de prosjektene jeg vil prøve å få publisert rapporter fra i 1999-årgangen:

Hvetryggspettprosjektet i Vest-Agder.

Blåstrupeprosjektet i Sirdal.

Fossefallundersøkelsene i Vest-Agder.

Knoppsvaneprosjektet i Mandal.

Vinteratlasprosjektet. (Viktig med en statusrapport før den siste sesongen. Bl.a. for å få rettet innsatsen mot de dårligst dekkede rutene.)

I tillegg til disse finnes det er rekke større og mindre prosjekter som absolutt skulle vært presentert i Piplerka, så her er det mange som burde ha dårlig samvittighet. (Inklusive undertegnede) Selv om prosjektene ikke er avsluttet er det bare å sette seg ned og skrive for dem som føler seg truffet, vi vil nemlig i så tilfelle ha foreløpige statusrapporter!

Dersom ikke folk nå begynner å skrive frivillig har jeg mine metoder..... Det være seg telefonterror, offentlig uthenging og negativ omtale i Piplerka, portrett på forsiden av bladet m.m.

Knut S Olsen

Stavanger 10.01.1999

Leder: NOF og jakt.

Jakt har alltid vært et aktuelt tema i NOF-kretser. Hva mener egentlig NOF om jakt? Spesielt blant jegere tillegges ofte NOF den holdning at vi er motstandere av all jakt. Det siste har vel aldri vært tilfelle, og mange medlemmer av NOF er selv jegere. Det er likevel en kjensgjerning at NOF ofte har kommet med krasse innspill i jaktspørsmål, og da ofte forfektet en mer restriktiv linje enn jegere og forvaltningsmyndigheter.

Landsstyret i NOF vedtok i november 1998 at det burde utarbeides noen prinsipielle retningslinjer for hva som er NOF's offisielle mening i jaktspørsmål. Slike retningslinjer må nødvendigvis ta utgangspunkt i hva NOF's medlemmer mener om jakt. Sentralstyret i NOF har laget et foreløpig utkast til retningslinjer, og disse sendes på høring til fylkesavdelinger og lokallag med det første.

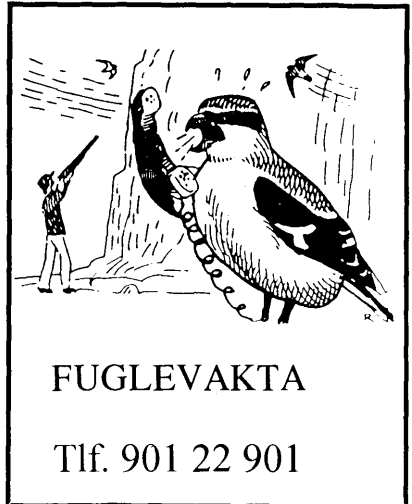
Jeg vil derfor oppfordre alle medlemmer i Vest-Agder til å tenke gjennom sitt syn på jakt, og komme med innspill. Personlig mener jeg det er viktig at foreningen vår taler mest mulig "med én tunge" i jaktspørsmål. På den måten vil våre argumenter få mest gjennomslag. Dette vil selvsagt ikke hindre medlemmer i å ha andre personlige meninger i disse spørsmålene.

Som eksempler på ting som foreslås i det første utkastet til høring er blant annet:

Det bør kun tillates jakt på arter som kan utnyttes til menneskemat. Det må ikke opereres med begrepene "nyttevilt" og "skadevilt", og skuddpremieordninger skal ikke være tillatt. Det må innføres totalt forbud mot bruk av blyhagl. I tillegg vurderes det om vi bør lage en liste over alle arter der det kan bli spørsmål om jakt, med NOF's mening og argumenter.

Jeg håper flest mulig vil engasjere seg i dette, og komme med innspill, gjerne ved innlegg i Piplerka. Dere kan også kontakte undertegnede eller et av våre tre lokallag, som så kan føre argumentene videre. Jaktspørsmålene er viktige, og her kan NOF ha avgjørende innflytelse på forvaltningen av mange av våre fuglearter.

Runar Jåbekk
Mandal 03.12.98

Nye hekkefugler i Vest-Agder og Mandal:

TOPPSKARV – og sandlo

Nærstudie av den ene toppskarvungen. Som bildet viser har den fått godt med mat.
Alle foto i artikkelen: Ole Aa. Brattfjord

Av Ole Aa. Brattfjord

Så er det altså skjedd. Toppskarven hekker i Vest-Agder! På Klovholmen, lengst vest i Mandals skjærgård, konstaterte Thomas Bentsen og Morten Helberg denne sommeren fylkets første hekking av *Phalacrocorax aristotelis*. Den 17. juli 1998 ble to unger ringmerket.

Morten og Thomas kom over reiret på Klovholmen, en øy beliggende nesten på grensen mellom Mandal og Lindesnes kommuner, under måkemerking i begynnelsen av juli. De to ungene i reiret var da for små til å kunne merkes. Den gleden ble således overlatt til Runar Jåbekk, med følge av undertegnede, et par uker senere.

At det virkelig var toppskarv de kom over denne dagen, gikk ikke opp for Morten og

Thomas før de stod bøyd over reiret. På avstand gikk den første mistanken i retning av ravn. Toppskarvens reirstørrelse, og konstruksjonen av grove kvister er da heller ikke så helt ulikt det vår største kråkefugl bygger. Ettersom ravn ikke er noe særstusyn i Mandals skjærgård, er det forståelig at toppskarv ikke var deres aller første tanke. Plasseringen var også ganske ravelik. Under en flyttblokk, godt beskyttet bakfra, og med fjellet skrånende ut i havet i reirets forkant. Men, da de stod over reiret og

beskuet de to ungene, ble all tvil blåst til side: De hadde gjort det første hekkefunnet av toppskarv i fylket.

INGEN STOR OVERRASKELSE

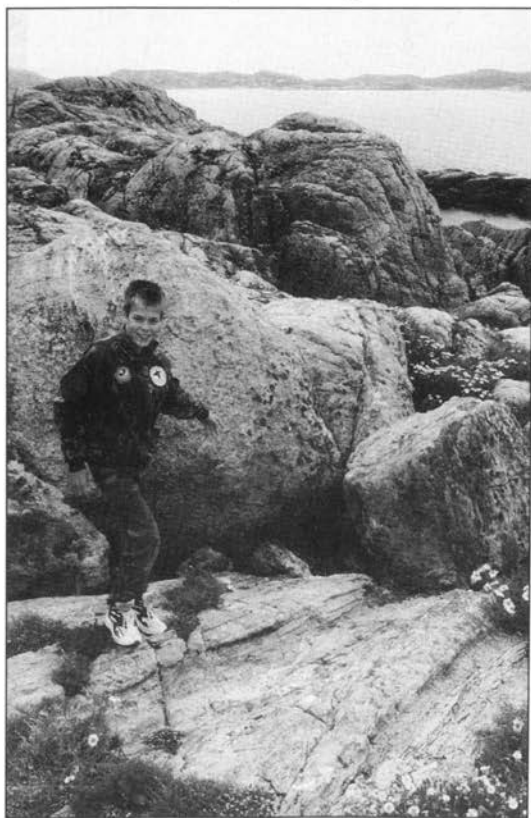
At toppskarven nå er konstatert hekkende i Vest-Agder kom imidlertid ikke som noen stor overraskelse på noen. Arten er gjennom flere år jevnlig registrert i skjærgården i hekketiden, og de fleste regnet med at det kun ville være et spørsmål om tid før artens sørgrense som hekkefugl i Norge ble flyttet fra Rogaland og til Vest-Agder. Ikke minst med tanke på den svært kraftige økningen i

hekkebestanden i Rogaland de siste tiårene. For etter en dramatisk nedgang i 70-årene, trolig på grunn av kombinasjonen næringssvikt, høyt jakttrykk og drukning i fiskeredskap (jfr. Nils Røv, Norsk Fugleatlas 1994), går utviklingen nå andre veien.

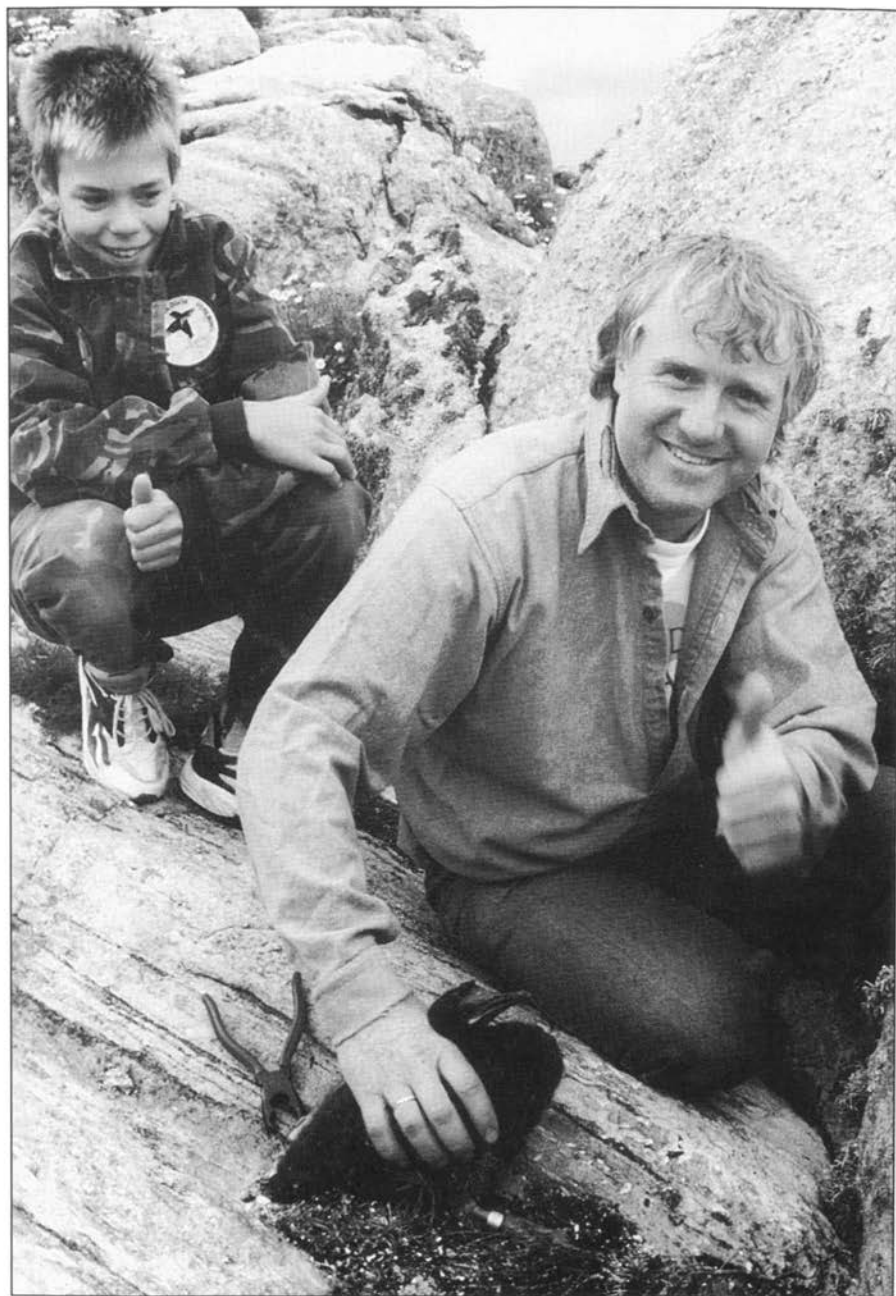
Tall fra «Det nasjonale overvåkingsprogrammet for sjøfugl» (resultater fra hekkesesongen 1996, Svein-Håkon Lorentsen) viser en nærmest eksplosjonssartet utvikling i hekkebestanden av toppskarv i Rogaland. I perioden 1979–1996 er den gjennomsnittlige, årlige veksten hele 23,5 prosent. På den største kolonien, Kjørholmene i Sola kommune, har det gått fra 33 registrerte reirplasser i 1979 til 2065 reir i 1996. Så en spredning til Vest-Agder var, om ikke akkurat ventet, så i alle fall ingen stor overraskelse.

– Artig at det ble Mandal, sier Runar Jåbekk, som sammen med undertegnede og undertegnedes dreng, Stig-Arne (12), tok turen til Klovholmen den 17. juli for å ringmerke de to ungene. Runar hadde nemlig forventet det første hekkefunnet av toppskarv i Vest-Agder enten på Lista eller i Lyngdal, hvor arten har vært hyppigst å se i hekketiden.

I Norge har toppskarven sin hovedutbredelse på Vestlandet og nord for Trondheimsfjorden. Som hekkefugl foretrekker arten steder med ur og bratte, revnefylte fjellvegger. Sann sett er ikke Klovholmen noen typisk toppskarvbiotop. På den annen side er vel stedet noe av det nærmeste man kommer i Mandals skjærgård.

Stig-Arne Brattfjord viser reirstedet på Klovholmen.

Stig-Arne Brattfjord og Runar Jåbekk smiler fornøyd etter at tidenes første toppskarvunge er ringmerket i Mandal, og Vest-Agder.

Runar i ferd med å finjustere ringen på toppskarvungens tars.

Arten er først og fremst koloniruger, men ifølge Haftorn (1971) er det heller ikke uvanlig at enkelte par hekker isolert, slik som i dette tilfellet.

EN SPENNENDE OPPLEVELSE

Nøyaktig hvor reiret lå visste vi ikke da vi denne dagen gikk i land på Klovholmen. Av Thomas og Morten hadde Runar kun fått en omtrentlig stedsangivelse, så da vi kom opp på toppen av øya måtte vi til å lete. Vi var spente på hvem som kom til å oppdage reiret først. Det ble Stig-Arne,

som var et par tiendedels sekund raskere ute enn Runar til å rope: DER ER DET!

I neste øyeblikk oppdaget Runar noe i tillegg. Han hysjet oss ned og begynte å snike seg mot reirstedet med bevegelser som minnet om en indianer på blekansiktjakt. Han hadde nemlig oppdaget at en av de voksne fuglene fortsatt lå på, og at den faktisk trykket temmelig intenst. Hans intensjon var dermed temmelig klar: Å fange fuglen på reiret. Og sannelig var han ikke nær ved å klare det også. Toppskarven var imidlertid ørlite kjappere i vendingen enn Jåbekk, og gled formelig ut av fingrene hans før den seilte på sine sorte vinger nedover mot havflaten. Der ble den liggende og betrakte oss mens ungenes tars ble utstyrt med ringnumrene 281 259 og 281 260. For øvrig var begge ungene riktig velfødde. Den ene riktignok markert større enn den andre, men begge så ut til å være i god kondisjon, og begge benyttet anledningen til å tømme seg – og det rikelig – mens ringmerkingen

pågikk. Odøren som da la seg på hender og klær lar seg vanskelig beskrive. Men skitt au, for å si det sånn, det var sannelig verdt det!

For undertegnede var det en stor opplevelse å få anledning til å være med på å ringmerke de aller første reirungene av toppskarv i Mandal. Da vi etter endt dyst beveget oss ned den bratte fjellsiden på Klovholmens nordside, hvor båten lå fortøyd, og hvor det for øvrig var langt lettere å komme opp (!), vurderte jeg å gjøre det samme som det den innbitte

Elvisfanen gjorde da hun opplevde å få håndhilse på «The King». Eller retttere sagt, ikke gjorde. Hun lot nemlig være å vaske hendene sine etterpå. Resultatet ble heller tragisk. Hun pådro seg koldbrann og måtte etter en tid amputere lanken.

Så hvorom allting er: Jeg vasket hendene da jeg kom hjem. Men opplevelsen, den sitter fortsatt...

Så er det store spørsmålet: Når og hvor finner neste hekkfunn av toppskarv i fylket sted?

SANDLO

For øvrig ble ikke toppskarv eneste nye hekkeart for Mandal denne sesongen. For første gang ble nemlig også sandlo konstatert hekkende i kommunen. Det skjedde på industriområdet Gismerøya,

hvor blant annet Kværner Mandal holder til. Morten Helbergs tidligere arbeidssted. Det var da også Morten som oppdaget reiret, som lå plassert på en steinfylling som utgjør landskapet både på vestsiden og østsiden av veien ut til Gismerøya. Der hadde den selskap av et tjeldpar. En art som har hekket fast på den samme steinfyllingen de siste årene. På denne menneskeskapte lokaliteten har det tidligere også hekket fiskemåke, men tiltagende vegetasjon (og forstyrrelser ?), har drevet dem bort.

Forfatterens adresse:

Ole Aa. Brattfjord

Lindeveien 3

4500 Mandal

Takk til Runar for gjennomlesing og faktabidrag.

Toppskarvungene i reiret etter ringmerking.

Åkerriksas forekomst i Vest-Agder 1998.

Av Kåre Olsen

Det er vel kjent at åkerriksa er blitt en meget sjelden fugleart i Norge og sterkt truet av utryddelse. Innen vårt fylke er det vel bare på Lista at åkerriksa er påvist noenlunde årvisst, men meget fåtallig, de senere år.

Våren og sommeren 1998 ble imidlertid åkerriksa registrert på hele sju steder: fire lokaliteter på Lista, to i Mandal og en i Søgne. Om dette skyldes bestandsoppgang, forlenget vårtrekk i forbindelse med gunstige vær- og trekkforhold eller bare tilfeldigheter vites ikke, men gledelig var det iallfall igjen å oppleve åkerriksas karakteristiske, nattlige sang. I det følgende presenteres en kortfattet oversikt over lokalitetene og funnomstendighetene.

Lokalitet 1 - Kviljo, Lista

En syngende åkerriksa ble første gang hørt på lokaliteten den 16. mai. Biotopen var en stor veldrevet timotei/rødkløvereng på 30-35 da. i svakt hellende, sydvendt terreng. Hannen sang under våre besøk de fleste kvelder/netter med brukbart vær, forholdsvis intens og uavbrutt, ut mai måned. Utover i juni sang den mindre intensivt og med lengre pauser. Fra medio juni sang den bare sporadisk og med korte strofer. Åkerriksa ble hørt siste gang her den 21. juni., men den kan godt ha sunget lengre, da lokaliteten ikke ble besøkt senere p.g.a. ferie. Ut fra dette atferdsmønsteret antas at hekking på lokaliteten var mulig/sannsynlig.

Bonden, Arne Kvia, hadde planlagt å slå enga til høy tidlig i juni, men da han ble orientert om den syngende åkerriksa i enga si, lovet han å vente så lenge som mulig. Han var veldig positivt innstilt og lovet å slå etter anbefalt metode ifølge brosjyren han fikk utdelt, slik at et eventuelt ungekull kunne trekke ut i en tilgrensende kornåker. Også på grunn av mye regn og dårlig høytørkevær ble enga først slått/forhøstet den 25. juli! Den tilgrensende kornåkeren ble slått i begynnelsen av september. Et

eventuelt ungekull burde således ha hatt de beste muligheter til å overleve.

Lokalitet 2 - Hananger, Lista

Bare ca 300-400m fra ovennevnte lokalitet ble en syngende åkerriksa hørt første gang ca. 15. mai. Fuglen sang meget intensivt fram til begynnelsen av juni. Videre utover i juni mer sporadisk. Biotopen var her en frodig graseng (raigras med beitegrasblanding). Da jordet hvor åkerriksen "opprinnelig" holdt til ble forhøstet den 15. juni, flyttet den syngende hannen over til en ny graseng ca. 200m unna. Her sang den ganske intensivt kvelds- og nattestid fram til 19. juni da også denne enga ble forhøstet. Åkerriksa ble hørt siste gang i området 21. juni. Muligens var denne hannen bare en enslig hann, men den kan også ha hekket.

Lokalitet 3 - Nordhassel, Lista

Om natten den 30. mai ble en syngende åkerriksa oppdaget på Nordhassel. Biotopen var her en veldrevet raigraseng med beitegrasblanding. Fuglen sang her forholdsvis intensivt - dog enkelte kvelder med mer ujevne mellomrom og korte sangserier. Forhøstingen begynte på dette

jordet som er meget stort, ca 50 da., den 5. juni. Etterhvert som den uslåtte delen av enga ble mindre, flyttet hannen over til en ny eng 100-150m unna hvor den sang fram til ca. 10. juni. Da ble også denne enga forhøstet og fuglen ble siden ikke hørt i området. Bonden som eide denne siste enga ble kontaktet og lovet å slå etter anbefalt metode - fra midten og utover - hvilket han forhåpentligvis gjorde. Det er litt vanskelig å vurdere om denne åkerriksa bare var en enslig syngende hann, eller om hekking kan ha vært mulig.

Lokalitet 4 - Vågsvoll, Lista

Denne åkerriksa ble bare hørt syngende en kveld/natt den 19. juli i Gunnarsmyr-området ved Lista fyr. Biotopen ble ikke helt identifisert, muligens kan den ha holdt til i et fuktig brakkmark/beiteområde, muligens i tilgrensende dyrket mark. Denne fuglen har mest sannsynlig bare vært en omstreifende hann.

Lokalitet 5 - Imesletta, Mandal

En syngende åkerrikse ble hørt her i tiden 17. mai. til 12. juni. Biotopen var en frodig graseng. Fuglen sang hver kveld/natt - nesten uavbrutt og intenst - helt til enga ble forhøstet. Bonden ble orientert om åkerriksa og fulgte anbefalt slå-/høstemetode med å begynne i midten av enga og slå utover. Utfra sangatferd antas at denne fuglen mest trolig bare var en enslig hann.

Lokalitet 6 - Skjernøya, Mandal

Under et tilfeldig besøk på Farestad den 11. juli ble det hørt en syngende åkerrikse fra et sydvendt, svakt hellende myrområde ned mot havet på sørøstsida av Skjernøya. Biotopen var en gressmyr eller fuktig brakkmark bevokst med glissen

takrørbestand. Det var en beitemark for sau i nærheten, og også en liten engteig som trolig ble slått. Da lokaliteten kun ble besøkt denne ene dagen, er hekkestatus usikker. Interessant er det likevel å konstatere at åkerriksen kan holde til i slike biotoper, som det jo er mange av spredt over hele fylket - og hvor faren for ødeleggelse på grunn av jordbruksdrift er små.

Lokalitet 7 - Lohnemyra, Søgne

I dette myrområdet sang en åkerrikse-hann i tiden 28. mai til 12. juli. Fuglen sang meget intensivt og uavbrutt under alle besøk i tidsperioden. Den var meget aggressiv under avspilling av lyd. Biotopen her domineres av en fuktig brakkmark med innslag av mjødukt, sløke og strandrør som grenset mot en takrørbestand. Åkerriksen hadde også tilhold i en tilgrensende graseng/grasplen som ble slått. Utfra atferd antas det at denne åkerriksa sannsynligvis var en enslig hann.

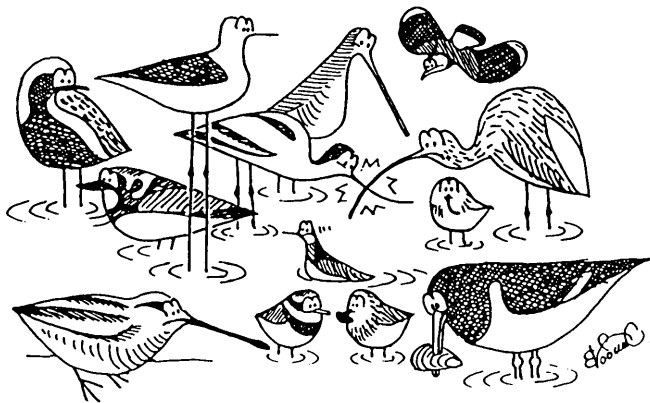

Gjenhøret med åkerriksa våren og sommeren 1998 var en stor opplevelse for alle oss som fikk oppleve sangen dens - og sett den! Og så venter vi med spenning og forventning fram til neste år. Kanskje åkerriksa dukker opp igjen?

En stor takk til grunneierne som var velvillig innstilt til å gjøre tiltak for om mulig å redde disse spesielle og utrydningstruede fuglene. Likeså en takk til alle NOF-medlemmer som har rapportert inn sine observasjoner: *Nils H. Lorentzen, Tor A. Olsen, Kåre Olsen, Steinar Skeibrokk, Øystein Malde, Martin Eggen, Runar Jåbekk, Kurt Jerstad, Roy Wrånes, Peder Knutson m/flere.*

Vadefugllåret 1995 - Del I

Om vårtrekk, hekking, høsttrekk og overvintring av vadere på Lista

På Lista er det påvist 45 forskjellige vaderarter. Her er en flokk som rastet 1. april !

Av Kåre Olsen

Vadefugler er en fuglegruppe som alltid har fascinert undertegnede - av mange grunner. Vadere er fine å se på og er oftest tillitsfulle og greie å studere. De er elegante flygere som uten pass og visa flyer dit instinktet fører dem, om det så er halve jorda rundt. VADERNE er internasjonale skapninger. Et flertall av artene overvintrer i Syden, mellomlandet på rasteplasser i mange land under trekket på vei til og fra hekkeplassene som ofte er langt oppe i arktiske strøk. Trekkstrategiene er også svært forskjellige og meget interessante. VADERNE er spesialtilpasset det miljøet de lever i og har mange fysiologiske særtrekk. Også følelsesmessig er vadefuglene tiltrekkende. Helt fra jeg var en liten guttunge har eksempelvis alltid vipa stått som symbolet på vår og lysere tider. Dens våryre og akrobatiske fluktlek og samtidig sørgmodige skrik berører strenger i en som gjør det godt å leve. Og når en er bosatt på Lista har en også de beste muligheter til å bli kjent med de fleste vaderarter som forekommer her til lands - også sjeldne gjester fra Nord-Amerika, Sibir, Sør-Europa og Asia.

I mai når Listas egne hekkende vadere; tjeld, sandlo, vipe, enkeltbekkasin, storspove, rugde, rødstilk og strandsnipe, er i full gang med rugingen og de første unger allerede er klekket, finner en ennå mengder av rastende og trekkende vadefugler i Listalandskapet. Dette er særlig myrsniper, steinvendere, heilo og brushaner, men også tundrao, sandløpere og polarsniper som er på vei til

hekkeplassene i de skandinaviske høyfjell samt Nord-Russland og Sibir, hvor snøen ennå dekker størsteparten av landskapet. Rasteplassene på Lista er livsviktige for mange av vaderartene for at de kan ete seg tykke og fete igjen slik at de kan klare neste etappe, som for noen av dem kan være nærmere 4000 km til Grønland eller Nord-Sibir i et uavbrutt trekk.

Allerede i begynnelsen av juli kommer de første vadefuglene i retur fra hekkeplassene, og framover til november passerer Lista av tusener på tusener av vadere av mange arter. Mange av dem stopper i kortere eller lengre tid på rasteplasser langs Listastrendene, ved ferskvannene, i myrområdene eller på dyrket mark. Her kan man oppleve hvordan noen av disse rastende fuglene beiter intensivt, noen hviler mens andre tuster rundt omkring og synes å ta livet med ro.

De som har det travelt er som regel voksne fugler av arter som er på vei til Afrika for å overvintre. Dette gjelder f.eks. polarsnipen, sandløperen, tundrasnipen og dvergsnipen samt en del Tringa-vadere. De stopper ofte opp bare noen få dager på rasteplassene for å feite seg opp nok til å klare neste trekketappe på vei til tropene hvor de skifter ut slitte fjær og lever det gode liv uten risiko for ubehageligheter i form av kulde og storm. Ungfuglene som ikke har slik hast med å myte, tar seg oftest adskillig bedre tid på sin vei sydover. Helt annerledes forholder det seg med de arter og bestander som blir i Vest-Europa om vinteren. Mange av dem kan oppholde seg på Lista i lange tider mens de myter slitte fjær og bygger opp fettreserver for å overleve perioder med kulde og stormfullt vær vinterstid. Dette gjelder for eksempel heilo, viper, myrsnipen, storspoveren og enkeltbekkasinen. De skal ha mytingen overstått i god tid før vinterens trengsler begynner.

Trekkstrategiene, fordelingen av ulike vaderarter på de forskjellige typer rasteplasser, atferd og livsløpet og frenologien generelt, er således vidt forskjellige hos de enkelte arter og bestander og henger i høy grad sammen med levevilkårene i deres hekke- og overvintringsområder. Det er disse forskjelligheter denne artikkelen er ment å gi en kortfattet oversikt over.

I «alle år», men særlig siden 1987/88 har undertegnede, sammen med gode medhjelpere, hvert år fulgt med i forekomsten av de 45 vadefuglartene som er blitt registrert på Lista i nyere tid. Ved taksering av hekkebestand, trekkteillinger, ringmerking og ellers jevnlig registreringer av forekomsten av de ulike arter gjennom hele kalenderåret har vi i løpet av disse 10 årene samlet inn en omfattende dokumentasjon over vadernes opptreden i vår kommune. Når det gjelder vadefugler er ingen år like. Særlig er forekomst under høsttrekket forskjellig fra år til år. Når jeg nå vil presentere vaderne og deres opptreden på Lista/Farsund kommune gjennom kalenderåret, har jeg valgt ut 1995 som et noenlunde representativt «gjennomsnittså».

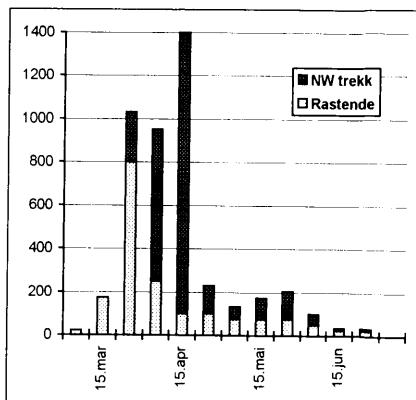

Unge polarsnipen, myrsnipen og sandløperen i Nordhasselvika, en av Listas viktigste rasteplasser for vadere. Foto: Knut S. Olsen.

Tjeld *Haematopus ostralegus*

Tjelden er en av våre vanligste vadefugler. Hekkebestanden i Norge er anslått til ca 40.000 par. I Vest-Agder hekker ca. 300 par, hovedsakelig i skjærgården og langs strendene. Arten er tradisjonelt knyttet til kysten, men finnes etterhvert også innover i landet, helst i forbindelse med jordbruksland og større ferskvann. Tjelden er en av våre tidligste trekkfugler om våren. Trekket foregår like intensivt nattetid som om dagen. Allerede i juli starter høsttrekket mot Vadehavet hvor tjelden myter. Den samlede vestpalearktiske bestand av tjeld har økt markant i vårt århundre med en vinterbestand på 874.000 individer. De fleste overvintrer langs Nordvest-Europas kyster, hovedsakelig på De Britiske øyer samt i det Tyske Vadehavet og Holland.

Vårtrekket. Om våren passerer tjelden Lista i to puljer. Hovedtrekket, som går i NW retning, kulminerer normalt primo mars til primo april. En mindre trekktopp inntreffer normalt også i tidsrommet fra midten av mai til begynnelsen av juni. Trolig tilhører disse sent-trekkende tjeld en nordlig populasjon - sannsynligvis arktiske fugler. Trekket av tjeld som passerte Lista våren 1995 hadde et noenlunde normalt forløp. Fra begynnelsen av mars (4.3.) begynte fortroppene å vise seg langs Listastrendene. Et nattlig trekk ble også registrert den 8.3. Hovedtrekket foregikk i tiden 23.3. - 15.4. En del NW-gående trekk fortsatte utover i april og fram til midten av mai. Etter et opphold på ca 10 dager kom en mindre trekkbølge i tiden 21.5. - 3.6.

Vårtrekket av tjeld på Lista 1995:

Trekkperiode	mars			april			mai			juni			
NW- gående trekk			230	700	1300	130	60	100	130	50	10	10	n=2720 ind.
Max. samtidig rastende	20	175	800	250	100	100	75	75	75	50	25	25	

Hekking. Tjelden er en karakterfugl langs Listastrendene og i skjærgården, men er etterhvert blitt en vanlig hekkefugl også i jordbrukslandskapet. Også i tilknytning til de store ferskvannene på Flat-Lista:

(Nesheim-, Hananger- og Kråkenesvann) hekker en del par. Hekkesuksessen syntes i 1995 å ha vært heller dårlig.

Hekkende par i Farsund kommune 1995:

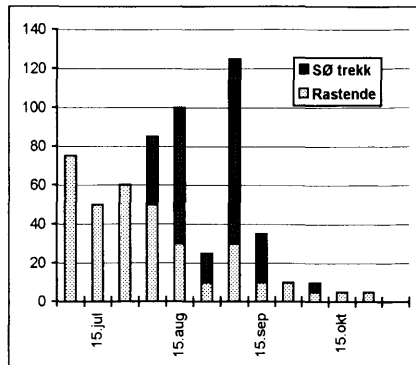
Lista			Herad	Spind	Totalt	Hekking i verneomr.	
Listastrendene	Ferskvann	Dyrket mark				Antall par	%
62	7	27	1	12	109	64	59

Oversomring. I juni og juli oppholdt en del flokker på 15-20 tjeld seg både langs Listastrendene, i tilknytning til de store ferskvannene og på dyrket mark. Trolig har dette vært ikke kjønnsmodne fugler.

Høsttrekket. Ganske snart etter at hekkingen er unnagjort og ungfuglene er blitt flygedyktige, trekker de lokale hekkefuglene sydover, trolig til Vadehavet hvor de voksne fuglene myter. Under høsttrekket påtreffes tjelden hovedsakelig rastende langs Listastrendene. Antall tjeld som ble registrert høsten 1995 var forbausende lite, både direktetrekkinge fugl og rastende flokker. Trolig passerte store deler av trekket nattetid eller unngikk å bli registrert. Normalt passerer en del tusen fugl mot SØ, med en trekktopp

medio/ultimo august.

Overvintring. 1-2 tjeld ble jevnlig observert flere steder langs Listastrendene i januar og februar samt på etteråret i november og desember.

Høsttrekket av tjeld på Lista 1995:

Trekkperiode	juli			august			september			oktober			
SØ- gående trekk				35	70	15	95	25		5			n = 245 ind.
Max. samtidig rastende	75	50	60	50	30	10	30	10	10	5	5	5	

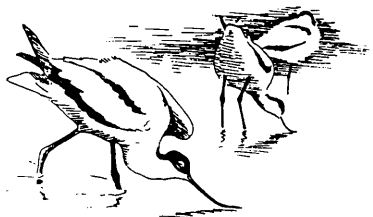
Avosett *Recurvirostra avosetta*

Avosetten er i Norge kun funnet hekkende på Jæren hvor den etablerte seg tidlig i 1970-årene. Første parett ble konstatert hekkende i 1973 og siden har hekkebestanden ligget på 2 - 4 par de fleste år (6 par i 1976). Arten er knyttet til gruntvannsområder ved kysten samt grunne, næringsrike ferskvannskolaliteter. Avosetten er blant de tidlige trekkfuglene om våren. Om høsten samles opptil 50.000 ind.fra hele Nordeuropa i Vadehavet for å myte. Av en samlet vestpalearktisk vinterbestand på ca. 67.000 individer finner en de største konsentrasjoner overvintrende i Sydvest-Europa, Middelhavsområdet samt Vest-Afrika.

Vårtrekket. Avosetten blir ikke påvist på Lista hvert år selv om den lille Jærbestanden trolig årvisst passerer Lista under vårtrekket i mars/april. I 1995 ble kun en observasjon av arten gjort i våtmarksområdet Vågsvollvåien ved Lista fyr hvor 1 ind. oppholdt seg i tiden 22. - 24.4.

Høsttrekket. Avosettene forlater hekkelassene på Jæren sist i juli/begynnelsen av august når ungene er blitt flygedyktige.

Høsten 1995 ble 4 ind. observert på Kviljosanden, Lista den 19.8.

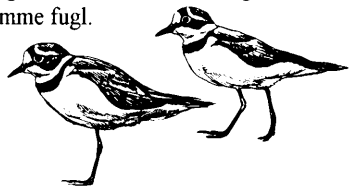

Dverglo *Charadrius dubius*

Dvergloen har i vårt land en hekkebestand som er anslått til ca 250 par med utbredelsen begrenset til Sør-Norge. Bestanden er trolig økende. I Vest-Agder ble dvergloen i 1995 påvist hekkende på 3 lokaliteter med totalt 9 par. Dvergloen er oftest knyttet til vegetasjonsfattige områder som grusbanker og sandstrender ved elver og ferskvann, men kan også finnes i grustak og industriom. Åer forholdsvis langt fra vann. Trekker vanligvis enkeltvis eller i småflokker på inntil 10 ind. Trekket foregår hurtig gjennom Europa og bare få større rasteplasser er kjent. Vinterbestand av den europeiske underarten som hovedsakelig overvintrer i tropisk Afrika antas å være minst 100.000 ind.

Vårtrekket. Dvergloen dukker som regel direkte opp på hekkeplassene i Vest-Agder i begynnelsen av mai. Arten har opptrådt sjelden og fåtallig, men likevel nesten årvisst på Lista om våren de senere år. I 1995 ble det kun gjort en observasjon av arten: 1 ind. på mudderbankene i Vågsvollvåien ved Lista fyr den 22.4.

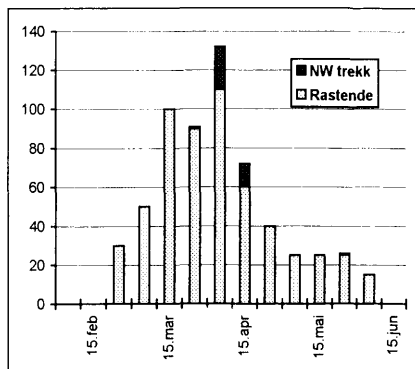
Høsttrekket. Også høsttrekket over Lista, som foregår i juli og august, er beskjedent. I 1995 ble det kun observert 1 ind. i Vågsvollvåien den 11.8. og 13.8., trolig samme fugl.

Sandlo *Charadrius hiaticula*

Den norske hekkebestand av sandlo er anslått til ca 12.000 par. I Vest-Agder hekker det bortimot 50 par, omtrent samtlige langs kysten. Sandloen er kun sporadisk påvist i fylkets fjellstrok i hekketiden. Vårtrekket av den sydlige underart (*hiaticula*) starter tidlig: allerede i slutten av februar ankommer de første fuglene sørvestkysten med en kulminasjon medio mars - primo april. De nordlige populasjoner (*tundrae*) passerer i siste halvdel av mai. Sortrekket starter allerede i juli. Sandloen har et såkalt overhoppstrek, d.v.s at nordlige hekkepopulasjoner overvintrer lenger sør enn sørligere populasjoner. Vinterbestanden i Vest-Europa og NordVest-Afrika er talt opp til ca. 47.000 fugl, mens populasjonen som overvintrer i Vest- og Sør-Afrika utgjør ca. 200.000 individer.

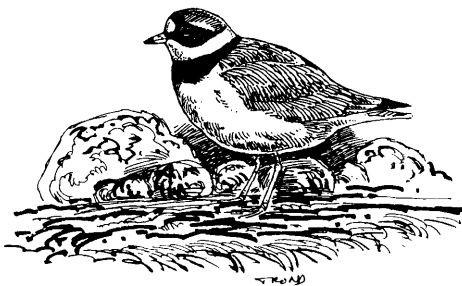
Vårtrekket. Sandloens vårtrekk på Lista 1995 fulgte stort sett tradisjonelt opplegg. Allerede 15.2. ble årets første sandlo observert i Fugleviga fulgt av 4 ind. på Kviljodden 18.2. Antallet rastende fugler øket jevnt utover i mars med en kulminasjon på ca 110 samtidig rastende fugler i første uke av april. Sandlo på direkte trekk ble bare registrert i liten grad våren 1995. Natt-trekkende fugler ble hørt enkelte ganger. Småflokker av rastende sandlo utover i mai og begynnelsen av juni tilhørte trolig nordlige, sent-trekkende populasjoner.

Vårtrekket av sandlo på Lista 1995:

Trekperiode	februar			mars			april			mai			juni			
NW-gående trekk						1	22	12				1				n=36 ind
Max samtidig rastende			30	50	100	90	110	60	40	25	25	25	15			

Hekking. Sandloen hekker vanlig langs Listastrendene fra Verevågen i NW til Einarsnes i SØ. Den finnes både på sand- og rullesteinsstrender. Nesten årvisst er enkelte par også funnet hekkende på åkrer, jorder og grusområder i jordbrukslandskapet på Flat-Lista. Hekkeforekomsten i 1995 fulgte dette mønsteret. Hekkesuksessen var brukbar. Minst 35 unger vokste opp til flygeferdig alder i 1995 ifølge våre registreringer.

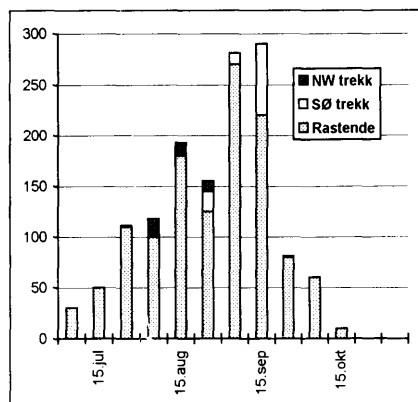
Hekkende par av sandlo på Lista 1995:

Listastrendene	Dyrket mark	Totalt	Hekking i verneområder	%
39	2	41	39	95

Høsttrekket. Sandloen opptrer i størst antall på rasteplassene langs Listastrendene, men finnes også vanlig på sandbanker i ferskvann, særlig i Hanangervann når vannstanden minker utover ettersommeren og høsten. Ganske stort antall kan også raste på åkrer og jordbruksland, særlig under regnværperioder.

slutten av august og utover. Etter midten av oktober var sandlotrekket over, dog med en enslig etterslenger så sent som 26.11. på Kviljodden. Totalt sett ble det registrert et noe lavere antall trekkende og rastende sandlo høstsesongen 1995 enn gjennomsnittlig forekomst årene 1987 - 1997.

Sandloens høsttrekk forbi Lista 1995 fulgte stort sett det vanlige og tradisjonelle mønsteret. De lokale hekkefuglene og deres unger forlot hekkeplassene allerede midt i juli. Enkelte par som hadde fått mislykket hekking ved første forsøk, hadde imidlertid omlagte kull med små unger langt ut i august. Antallet rastende fugler av nordligere bestander bygget seg opp utover i august og september med en kulminasjon i primo og medio september. Andelen av ungfugl på rasteplassene dominerte fra

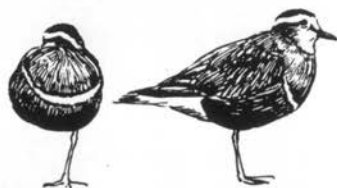

Høsttrekket av sandlo på Lista 1995:

Trekperiode	juli			august			september			oktober			
NW-gående trekk			1	18	13	10							n = 42 ind.
SØ-gående trekk						20	11	70	1				n = 102 ind.
Max. samtidig rastende	30	50	110	100	180	125	270	220	80	60	10		

Boltit *Charadrius morinellus*

Hekkebestanden av boltit i Norge ble tidlig i 1980-årene anslått til 25.000-30.000 par. ATLAS-registreringene tyder imidlertid på et atskillig lavere tall (5.000-15.000 par). 2/3 av bestanden hekker i høyereliggende fjellstrøk i Sør-Norge. I Vest-Agder er sikre hekkefunn ikke kjent, men arten er påvist hekkende nær fylkesgrensen øverst i Sirdal. Arten trekker i bred front gjennom Europa og ankommer oftest direkte på hekkelokalitetene i slutten av mai. Bare få observasjoner av rastende boltit er gjort under høsttrekket i august og september. Det er antatt at mange boltit tilbakelegger strekningen mellom hekkelassene og overvintringsområdene i Nord-Afrika non-stop! Arten, som vinterstid har tilhold i tørre og steinete stepper nord for Sahara, har en anslått vinterbestand på 150.000 - 200.000 ind.

Vårtrekket. Boltitens vårtrekk berører normalt Lista bare i liten grad. En del titalls fugler observeres imidlertid de fleste år på Flat-Lista rundt midten av mai.

I tidsrommet 11. - 23.5. 1995 rastet det fire forskjellige flokker med et høyeste max. antall på 82 boltit på disse fire lokalitetene. (+ 9 NW-trekkende ind. den 21.5.)

- **Midthassel:** 41-42 ind. rastet på en kornåker i tiden 11.- 14.5. med siste obs av 9 ind.den 19.5.
- **Kviljo:** 2-18 ind. holdt seg på en kornåker i tiden 18. - 20.5.
- **Vågsvoll:** 5-15 boltit rastet på åker og dyrket mark den 20. - 21.5. I tillegg ble det samme sted sett 9 NW-trekkende fugler den 21.5. 22.5. var rastende fugler sunket til 3 ind.
- **Litlerauna ved Nordhasselvika:** 7 ind. (3M og 4F) rastet her den 23.5.

Boltiten foretrekker nyspirte kornåker som rasteplass under vårtrekket her på Lista, men kan av og til også påtreffes på tørre rullesteinsstrender (eks. Litlerauna 23.5).

Høsttrekket. Det kan gå år mellom hver gang boltiten observeres på Lista under høsttrekket. Høsten 1995 ble imidlertid ett ind. observert på Vågsvoll den 16.9.

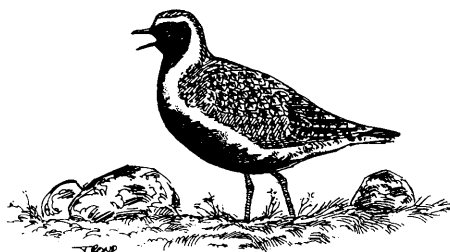

Denne boltiten rastet på Midthassel i mai 1995. Foto: Tor Oddvar Hansen.

Hello *Pluvialis apricaria*

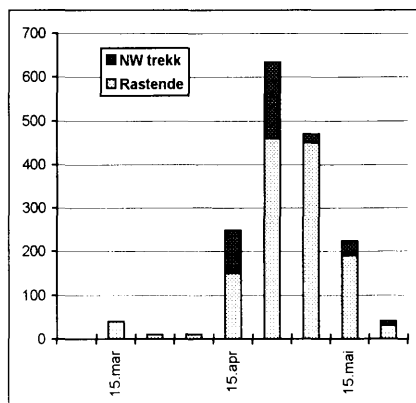
Den norske hekkebestand av heilo er tidligere grovt anslått til ca 130.000 par. ATLAS-komitens anslag er imidlertid vesentlig lavere (50.000 - 100.000) par. I Vest-Agder hekker trolig rundt 100 par i fylkets indre fjellstrøk. Disse tilhører den nordlige underart. Den sørlige underart hekker trolig ikke i Vest-Agder lenger. Vårtrekket innledes midt i mars med en kulminasjon rundt månedsskiftet april/mai. I slutten av juli starter de voksne fuglene sitt hosttrekk, ungfuglene følger etter fra midt i august til langt ut i oktober. Vinterbestanden i Europa (begge underarter) overstiger antagelig 2.000.000 fugler, men viser en synkende tendens. De fleste heiloene overvintrer på De Britiske Øyer samt i Vest-Europa. En god del finnes også i Middelhavsområdet vinterstid.

Vårtrekket. Normalt ankommer heiloen Lista tidlig. De første fuglene som vanligvis dukker opp allerede tidlig i mars er oftest fremdeles i vinterdrakt og tilhører mest sannsynlig den sørlige underart *apricaria* som fremdeles hekker i begrenset antall (ca 200 par 1972) på Jæren. Utover i april sees småflokker av trekkende og rastende heilo jevnlige. Trekket kulminerer i et par uker rundt månedsskiftet april/mai. Disse fuglene som da opptrer i stort antall er i full sommerdrakt og tilhører den nordlige underart, *altifrons*.

Vårtrekket på Lista 1995 fulgte stort sett det tradisjonelle mønsteret både med hensyn til tid og antall. Første vårobservasjon ble gjort den 12.3. av 4 ind. på Nordhassel. samt 2 ind. på Nesheim. I løpet av et par uker ble observert totalt 40-50 heilo som trolig tilhørte den sørlige underart. De to største flokkene var på 15 og 12 ind. henholdsvis 18. og 20.3.

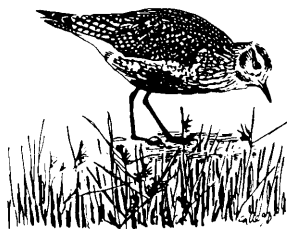
Fra 20.4. og utover til midten av mai foregikk hovedtrekket av de nordlige populasjoner. Mest intensivt var trekket siste uke i april og første uke i mai (se tabell). Siste nordvest-trekkende heiloer, 6 ind. + 4 rastende fugler ble observert 29.5.

Vårtrekket av heilo på Lista 1995:

Trekkperiode	mars		april		mai				
NW-gående trekk			1	98	174	20	34	11	n=338 ind.
Max. rastende samtidig	40	10	10	150	460	450	190	30	

Hekking/Oversomring. Sørlig underart av heilo hekket tidligere på Lista. Siste konstaterte hekkefunn (1 par m/1 pull.) ble gjort på Steinodden i juli 1970. Sommeren 1995 ble 1-3 heilo observert en rekke ganger og forskjellige steder på Lista, også i Steinoddenområdet utover i juni og juli, men ingenting tydet på hekking dette året.

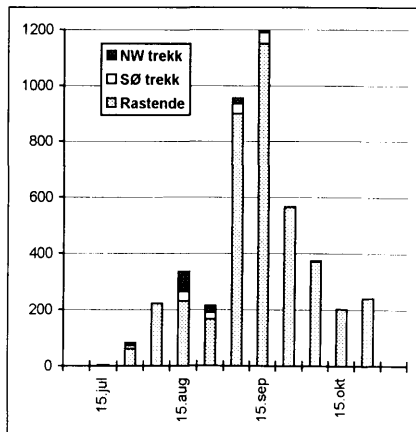

Høsttrekket. I siste halvdel av juli begynner vanligvis voksne heilo på sørtrekk å dukke opp på Lista. Utover mot midten av august stiger antallet - også fordi ungfuglene nå begynner å vise seg. Heilotrekket er på sitt høyeste i september og består da nesten utelukkende av ungfugler. Først rundt månedsskiftet oktober/november ebber trekket ut. Storparten av heiloene opptrer under trekket på dyrket mark. Den viktigste rasteplassen finner en på Lista flyplass. Flokker på flere hundre fugl søker næring på gressmarkene ved banesystemene og sitter ofte og hviler ute på selve betongstripa! Sandbankene i Hanangervannet er også en yndet rasteplass når vannstanden er lav nok.

Høsttrekket i 1995 fulgte det tradisjonelle mønsteret. De første voksne heiloene på

sørtrekk ble registrert på Lista den 19.7. (4 ind.). Fra 8.8. viste de første ungfuglene seg. Antall voksne heilo kulminerte rundt midten av august. Da ble mellom 200 og 300 rastende voksne fugler observert samtidig. Etter den 20.8. dominerte ungfuglene totalt. Rundt midten av september var trekket på sitt mest intense med bortimot 1200 rastende fugler samtidig. Siste observasjon ble gjort 1.11. av 1 ind. Bare få heilo ble observert på direkte trekk. Muligens trekker mange nattestid.

Overvintring. Heiloen overvintrer år om annet på Lista og da alltid som enkeltindivider eller helt fåtallig. I 1995 ble 1 individ observert den 7. og 8.1. samt 25. og 28.2. på forskjellige steder (Steinoddenområdet, Nordhasselvika og Kviljo). Trolig dreier januarobservasjonen seg om samme fugl. Observasjonene i februar kan godt være tidlig trekk.

Høsttrekket av heilo på Lista 1995:

Trekkperiode	juli	august			september			oktober			
NW-trekk		10	70	22	20	4		2		n=128 ind.	
SØ-trekk		12	34	25	35	40		2		n=148 ind.	
Max samtidig rastende	4	60	220	230	165	900	1150	565	370	200	240

Tundralo *Pluvialis squatarola*

Tundraloen hekker ikke i Norge, men er en utpreget holarktisk vader som kun hekker på tundraen lengst nord i Sibir og Nord-Amerika. Vårtrekket berører vår del av landet bare i meget begrenset grad og da helst i mai. Under høsttrekket opptrer derimot tundraloen vanlig. De voksne fuglene passerer hurtig i juli og august på vei til Vadehavet hvor en god del stopper opp. Mange fortsetter hurtig direkte til Vest-Afrika. Ungfuglene av tundralo, som starter trekket senere enn de fleste andre vaderarter, opptrer i størst antall fra september og utover i oktober. Trekket er nesten helt atskilt i tid fra de voksnes trekk. Ungfuglene tar seg god tid og raster i lange perioder på forskjellige lokaliteter underveis mot vinterkvarteret. Den vestpalearktiske vinterbestanden teller ca 170.000 ind. og finnes langs Vest-Europas kyster, vestre del av Middelhavet samt i Vest- og Syd-Afrika.

Vårtrekket. Tundraloen opptrer sjelden på Lista om våren. Noen få individer sees likevel årvisst fra slutten av april til ut mai. I 1995 ble arten kun sett 2 ganger i Steinoddenområdet: 1 ind. 27.5. og 1 ind. 10.6.

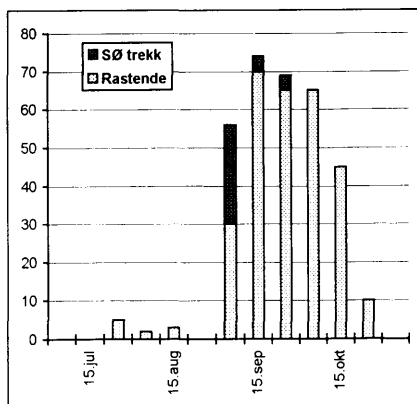
Høsttrekket. Tundraloen er en vanlig trekkgjest om høsten. Mest tallrik opptrer den langs Listastrendene, men raster også på åkrer i jordbrukslandskapet.

De første voksne fuglene på sørtrekk høsten 1995 ble observert den 28.7. Framover mot midten av august rastet kun et meget lite antall voksne tundralo. Den 12.8. ble også en ungfugl observert. Først i begynnelsen av september økte antallet på, og fra da av og utover opptrådte det nesten utelukkende ungfugler. Enkeltindivider ble også sett enkelte ganger utover i november, siste gang 18.11. Totalt sett lå antall rastende tundralo høsten 1995 en god del under det som har vært normalt de siste år.

Overvintring. Tundralo er ikke en regulær overvintrer langs Listastrendene, men observeres likevel ganske ofte vinterstid de fleste år. Observasjonene skjer oftest i forbindelse med lavtrykk og sterke

sydvestlige vinder, og det antas at fuglene er vindblåste individer fra overvintringsområdene på De Britiske Øyer. Disse tundraloene blir oftest ikke værende på Lista resten av vinteren, men trekker bort igjen nokså snart.

Under en slik lavtrykkperiode i tiden 7.-2.1. 1995 ble en god del tundralo observert langs Listastrendene. Maks. antall: 18 ind. ble observert på strekningen Verevågen - Kviljodden den 8.1. Også i desember 1995 ble tundraloen observert: 1 ind. Nordhasselvika den 10.12.

Høsttrekket av tundralo på Lista 1995:

Trekperiode	juli			august			september			oktober		n = 34
SØ-trekk							26	4	4			
Max samtidig rastende		5	2	3	0		30	70	65	65	45	10

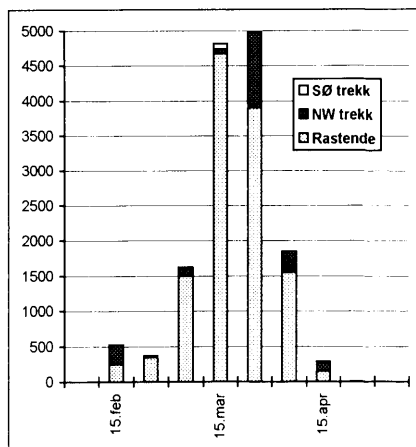
Vipe *Vanellus vanellus*

Vipa er den av vaderartene som er sterkest knyttet til jordbrukslandskapet, men finnes også vanlig på strandenger langs kysten og ved ferskvann samt i myrområder både i lavlandet og til fjells. I Europa hekker trolig 1- 1,2 millioner par hvorav den norske hekkebestand teller ca 60.000 par og med ca. 90% i Sør-Norge. I Vest-Agder hekker bortimot 1.000 par. Vipa har i de siste tiår utvidet sitt utbredelsesområde, men hekkebestanden har likevel gått tilbake - hovedsakelig p.g.a. endringer av driftsmetodene i landbruket. Vipa er en av vårens tidligste trekkfugler som oftest ankommer de sørligste landsdeler allerede i februar. Hovedtrekket foregår i mars og april. Første del av vipenes høsttrekk starter allerede i juni og består av par som har mislykket med hekkingen samt flokker av mytende fugler som trekker ut til kysten. Hovedmassen av vipene trekker sørvestover i august - oktober uten noe større tidsforskjell mellom voksne og ungfugler. Det antas at vinterbestanden som finnes på De Britiske Øyer, Vest- og Sydvesteuropa samt Nordvestafrika er i størrelsesorden minst 2.000.000 vipere. I milde vintre overvintrer enkeltindivider og småflokker i Sørvest-Norge.

Vårtrekket. Vipa er vårtegn nr. 1 på Lista. Dens ankomst blir alltid behørig omtalt i lokalavisen. Enkelte år med mildt værslag ankommer de første allerede tidlig i februar. Værforholdene i England er nok også en utløsende faktor for vipetrekket, og av og til hender det at de første vipene kommer til Lista selv under kuldeperioder dersom det er lavtrykk og mildvær i England. Hovedtrekket foregår oftest fra midten av mars og et lite stykke inn i april. I løpet av vårtrekket raster og passerer flere tusen vipere Lista.

Vårtrekket 1995 fulgte dette tradisjonelle forløpet. Trekket startet den 14.2. med ca 50 rastende individer i et par flokker samt 18 ind. som trakk NW ved Lista fyr. I løpet av en ukes tid ble det registrert 200-300 rastende ind forskjellige steder på Lista og like mange på direkte NW trekk. De store antall opptrådte på Lista fra første uke av mars. Hovedtrekket kulminerte i siste halvdel av mars med mellom 4000 og 5000 rastende og trekkende vipere. Trekket ebbet

ut i løpet av første uke av april og etter 10.4. var bare få flokker å se.

Vårtrekket av vipe på Lista 1995:

Trekkperiode	februar			mars			april			
SØ-trekk				81			25	8		n = 114
NW-trekk	275	25	120	66	1075	300	114			n = 1975
Max rastende samtidig	250	350	1500	4670	3900	1550	150			

Vipa er Listas
«nasjonal fugl».

Foto:
Kåre Olsen

Hekking. Vipa er en karakterfugl i åpent landskap på Lista. Storparten av bestanden hekker på dyrket mark i kulturlandskapet. En del par har også tilhold på strandenger langs Listastrendene, i lyngmark og annen utmark samt i myrområder. Hekkesuksessen er dessverre heller dårlig. Store tap av egg og unger skyldes jordbruksaktiviteter som ploying/harving og sprøyting samt siloslått. Predasjon av kråker og måker forårsaker nok også store tap. Villmink gjør trolig også store innhogg i kullene langs strendene. Tross disse forhold har vipebestanden på Lista vært i vekst de senere år, men bestanden er likevel langt under hva som var tilfelle «før i tiden», f.eks. i 1950-årene. Våre observasjoner tydet på dårlig hekkesuksess også i 1995.

Sommertrekk. Den første del av vipenes «høsttrekk» begynner allerede tidlig i juni. Temmelig store flokker sees da rundt om på

Lista - ofte i tilknytning til ferskvannene. Disse tidlige vipeflokkene består antageligvis av lokale hekkefugler som har mislykkes med hekkingen, av hanner som har overlatt ungepasset til hunnene samt ettårige - ikke kjønnsmodne - vipere som oversommer på Lista. Trolig består disse sommerflokkene også av en god del vipere fra indre deler av Vest-Agder som av samme årsak som nevnt ovenfor har forlatt hekkeplassene i indre dalfører og trukket ut til Lista-kysten. En stor del av disse «omstreifende» vipeflokkene myter her på Lista sommerstid.

Fra første uken av juni 1995 streifet vipeflokker på 30 - 50 ind. rundt om på Lista. Enkelte trekkbevegelser ble også registrert, bl.a. trakk 22 vipere utover sjøen i NW-retning fra Steinodden den 8.6. Fra St.Hans og utover begynte de første ungfuglene å komme på vingene og utover i juli sluttet de seg etterhvert sammen med de voksne i store flokker.

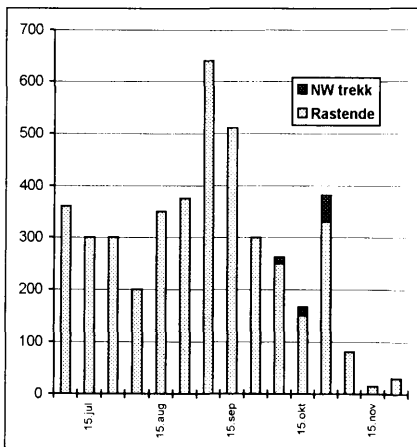
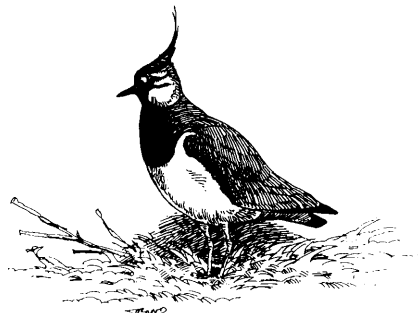
Hekkende par av vipe på Lista 1995:

Listastrendene	Jordbruksområdene	Myrområder	Totalt	Hekkende par i verneområder	
	Flat-Lista	Indre Lista		Antall	%
52	343	3	398	75	19

Høsttrekket. Vipeflokkene som har tilhold på Lista i juni og utover i juli, trekker etter hvert vekk etter at mytingen er gjennomført. Derfor synker antall viper på Lista vanligvis utover i juli, men tar seg imidlertid fort opp igjen utover i august når høsttrekket begynner for fullt. Hovedtrekket av vipe på Lista foregår i perioden medio august - september og ut oktober. Tellingene som har vært foretatt de siste 10 år viser et gjennomsnittlig antall i midten av august på godt og vel 350 ind. Utover i september øker dette antallet av rastende viper til rundt 500 ind. for så å synke jevnt utover i oktober.

I 1995 fulgte vipetrekket dette tradisjonelle mønsteret. Arten opptrådte i et antall på 300-400 ind. fra medio august og ut oktober. En topp forekom i første uke av september med godt over 600 samtidig rastende viper. Også i slutten av oktober ble en trekktopp på bortimot 400 ind. registrert. Bare et ubetydelig antall viper ble observert på direkte trekk, og samtlige av disse trakk NW i området ved Lista fyr. Det antas derfor at trekket som passerer forbi Lista overveiende foregår om natten. Vipenes borttrekk senhøstes er helt avhengig av været. Frost og snø får fuglene til å forlate Lista omgående, men i milde vintre kan flere bli igjen til inn i desember.

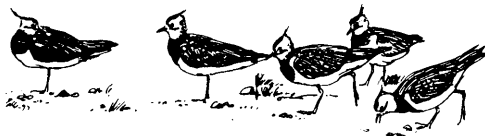
I 1995 ble overvintrende viper observert vanlig i hele januar, med maksimalt antall, 80 ind., den 10.1. Mer fåtallig forekom arten i begynnelsen av februar. Også i desember ble en del overvintrende viper sett fram til 12.12. Maks. antall, 14 ind., ble observert den 3.12.

Høsttrekket av vipe på Lista 1995:

Trekkperiode	juli			august			september			oktober			november			
NW-trekk										12	17	51				n=80
Max rastende	360	300	300	200	350	375	640	510	300	250	150	330	80	15	30	

Overvintring. Hvert år overvintrer det viper på Lista. Antallet varierer en del fra år til år, men det dreier seg som regel om forholdsvis få individer. Enkelte milde vintre kan imidlertid antallet være ganske stort, dette var f.eks. tilfelle vinteren 1993 med 137 ind i slutten av januar.

Polarsnipe *Calidris canutus*

Polarsnipa er en høyarktisk vader som ikke hekker i Norge. Enkelte par hekker imidlertid, trolig årvisst, på Svalbard. To underarter av polarsnipe antas å passere Sør-Norge under trekket. Den grønlandsk/kanadiske bestand, *islandica*, som overvintrer i et antall på minst 350.000 individer i Vest-Europa, opptrer fåtallig og kortvarig i Sør-Norge under vårtrekket i mai. *Polarsnipa* er en langdistansetrekker som har relativt få rasteplasser underveis. Deler av bestanden trekker fra England via Island og krysser den grønlandske innlandsisen mot Ellesmere Island. En annen populasjon trekker i ett strekk fra Vadehavet til Balsfjord og Porsanger i Nord-Norge hvor de raster rundt midten/slutten av mai før de trekker videre til hekke-områdene på Nordgrønland og Kanada. For å klare disse lange trekkeappene på opptil 3000 km, øker den vekta med opptil 40% - som brennstoff for turen. Om høsten forekommer polarsnipa atskillig mer tallrik i Sør-Norge. Trolig tilhører storparten av disse fuglene den sibirske underart, *canutus*, som har en vinterbestand på minst 500.000 individer hvorav flertallet overvintrer i tropisk Vest-Afrika.

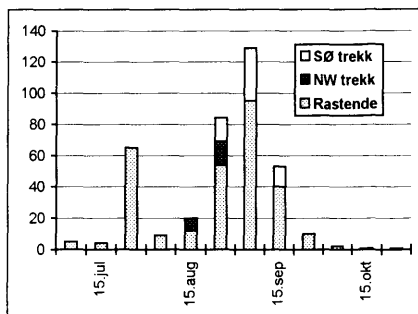
Vårtrekket. Som nevnt ovenfor blir Listastrendene bare meget sparsomt berørt av polarsnipenes vårtrekk. Arten sees likevel de fleste år, men i lave antall. Våren 1995 ble følgende observasjoner gjort på Tjørveneset og i Steinodden-området: 1 ind. 1.5., 1 ind. 17.5., 13 ind. 25.5., 37 ind. 26.5. og 15 ind. 27.5.

Oversomring. 1 ind. obs. i Fugleviga 23.6.

Høsttrekket. De første voksne polarsnipene på sørtrekk passerer normalt Lista fra tidlig i juli. Større antall forekommer først fra midten av juli. Som arktiske vadere flest passerer de voksne fuglene hurtig, mens ungfuglene, som opptrer fra medio august og et stykke ut i oktober, tar seg mer tid. Antall polarsnipen som passerer og/eller raster på Listastrendene under høsttrekket varierer ganske mye fra år til år - fra noen hundre individer i dårlige år til flere tusen. Antallet avhenger trolig av flere forhold, viktigst er trolig

hekkesuksess og værforhold og vindretning under hovedtrekket. Høsten 1995 var antall trekkende og rastende polarsnipen ekstremt lavt.

Overvintring. *Polarsnipa* er ikke en regulær overvintrer på Lista. Arten ses oftest under uværsperioder med lavtrykk og milde, sterke sydvestlige vinder. Antagelig dreier dette seg om vindblåste fugler fra England eller Vadehavet som trekker tilbake igjen ganske fort. Vinteren 1995 ble opptil 29 polarsnipen observert på Listastrendene i dagene 7. - 10.1.

Høsttrekket av polarsnipen på Lista 1995:

Trekkperiode	juli			august			september			oktober			
NW-trekk					8	15							n=23
SØ-trekk					15	34	13						n=63
Max samtidig rastende	5	4	65	9	12	54	95	40	10	2	1	1	

Sandløper *Calidris alba*

Sandløperne som passerer vårt land under trekket hekker i to atskilte populasjoner i polare strøk av Nord-Sibir og Grønland. Mer sporadisk er arten også funnet hekkende på Svalbard. Sandløperen er en meget fåtallig trekkgjest i Norge om våren. Den er en langdistansetrekker og vårtrekket som foregår i slutten av mai og begynnelsen av juni går derfor hurtig direkte til de arktiske hekkplasser. Om høsten - fra medio juli til oktober - opptrer sandløperen forholdsvis vanlig langs vår kyst særlig på på Jæren og Lista. De voksne trekker forholdsvis hurtig sydover, mens ungfuglene tar seg bedre tid. Høsttrekket i Norge omfatter trolig både den grønlandske og sibirske populasjonen. Den samlede vinterbestand fra Vest-Europa til Syd-Afrika er estimert til 123.000 ind

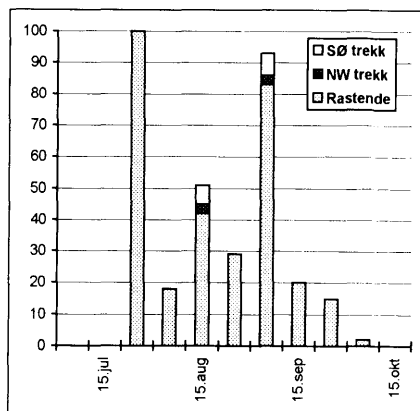
Vårtrekket. Sandløperen observeres ikke hvert år på Lista under vårtrekket, og da helst bare enkeltindivider eller helt fåtallig. Våren 1994 ble imidlertid et overraskende stort NW-gående trekk observert i Lista fyr området: 280 ind. 31.5. og 29 ind. 5.6. Våren 1995 ble ingen sandløpere registrert.

Høsttrekket. Normalt dukker de første voksne sandløperne opp på sandstrendene og i tarebuktene på Lista rundt 20. juli. Trolig er det hovedsakelig grønlandske fugler som trekker forbi og/eller raster på Lista. Ungfugltrekket begynner vanligvis rundt midten av august og varer litt ut i oktober. Enkeltind. kan sees i november enkelte år.

Trekket på Lista 1995 hadde atskillig mindre omfang enn normalt. De første voksne sandløperne ble observert 29.7. Ca 100 ind. ble registrert langs strendene i helgen 30.-31.7. Ungfuglene begynte å dukke opp 13.8. Etter 20.8. var det stort sett bare ungfugl å se, med en trekktopp medio august - primo september. Årets siste høstobservasjon var 2 ind. på Kviljodden 7.10.

Overvintring. Sandløperen overvintrer vanligvis ikke på Lista, men i likhet med andre arktiske vadere som overvintrer i England blir en del fugler nesten årvisst blåst over til Lista under uværperioder med milde og sterke sydvestlige vinder.

Dette var tilfelle også vinteren 1995. Opptil 25 ind. ble observert på Listastrendene i tiden 7.1. - 10.1. Videre hadde 3 ind. tilhold ved Kviljodden 29.1. - 1.2. og 1 ind. holdt seg på Kviljodden 2.3. - 18.3.

Høsttrekket av sandløper på Lista 1995:

Trekperiode	juli	august	september	oktober	
NW-trekk		3	3		n = 6
SØ-trekk		6	7		n = 13
Max samtidig rastende	100	18	42	29	83
			20	15	2

Dvergsnipe *Calidris minuta*

Av de atskillige hundre tusen par dvergsnipe som hekker i arktiske strøk av Sibir er det kun et fåtall som passerer Norge under trekket til og fra overvintringsområdene i subtropisk og tropisk Afrika og Asia. Vårtrekket foregår meget hurtig gjennom Europa med en kulminasjon rundt midten/slutten av mai. De norske trekkgjestene er trolig på vei til hekkeområdene helt nord i Finnmark (ca. 200 par) og Nordvest-Russland. Hovedtrekket, særlig av voksne dvergsniper, går øst for vårt land. Ungfuglene følger i større grad Vest-Europas kyster under høsttrekket i august og september. Vinterbestanden i Vest- og Sør-Europa samt Vest-Afrika utgjør ca 210.000 ind. I tillegg overvintrer anslagsvis 1.000.000 ind. i Øst-Afrika og SW-Asia.

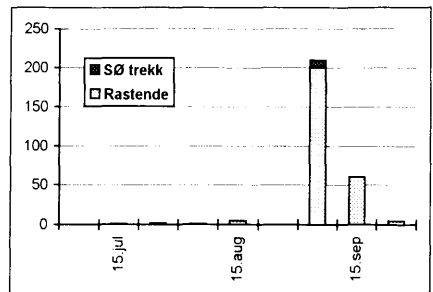
Vårtrekket. Dvergsnipas vårtrekk over Lista er meget beskjedent. Arten observeres år om annet og kun sporadisk i slutten av mai og da oftest som enkeltindivider eller meget fåtallig. Våren 1995 ble ingen dvergsniper registrert.

Høsttrekket. Sørtrekkende, voksne dvergsniper dukker opp på Lista allerede midt i juli enkelte år. Vanligst påtreffes de imidlertid på rasteplassene i slutten av juli, men også da bare fåtallig - sjelden mer enn et titalls fugl samtidig. Trolig tilhører disse voksne, tidligtrekkende dvergsnipene hekkebestanden i Finnmark. Dette bekreftes av en kontroll av en fargemerket dvergsnipe i Nordhasselvika 24.7.93 som 3 uker tidligere var blitt merket på en hekkeplass ved Gamvik i Finnmark.

De første ungfuglene ankommer Lista normalt fra begynnelsen av august. Hovedtrekket kulminerer i slutten av august og første halvdel av september, men rastende fugler kan påtreffes langt ut i oktober. Med 3-4 års mellomrom opptrer dvergsnipe i større antall, enkelte ganger nærmest invasjonstypen. Dette fordi dvergsnipens hekkesuksess sannsynligvis

har sammenheng med svingningene i lemenbestanden i hekkeområdene. 1996 var et slikt år da det ble registrert 585 rastende dvergsniper på Lista under en telling medio september. Dvergsnipe påtreffes mest tallrik på de tradisjonelle rasteplassene med ferskvannsdammer og tarevoller langs Listastrendene. Den finnes også på Lundevågens mudderbanker og på sandbankene i Hanangervannet - under nedbørsrike perioder også ved vanddammer på dyrket mark.

Dvergsnipe forekom i 1995 forekom meget sparsomt på høsttrekket på Lista fram til 1.9. De første voksne fuglene ble observert 12.7. Fra 10.8. begynte enkelte ungfugler å vise seg. Hovedtrekket foregikk i de to første ukene av september. Siste observasjon 23.9.

Hosttrekket av dvergsnipe på Lista 1995:

Trekkperiode	juli		august		september			oktober		
SØ-trekk					9					n = 9
Max samtidig rastende	1	2	1	5	200	60	5			

Temmincksnipe *Calidris temminckii*

Til tross for en estimert hekkebestand på ca. 25.000 par i Skandinavia, hvorav ca. 3.400 par i Norge, registreres temmincksnipa hos oss bare meget fåtallig under vårtrekket i siste del av mai. Arten trekker meget hurtig og på bred front over kontinentet direkte til hekkeplassene som befinner seg i et bredt belte gjennom Nord-Skandinavia, Nord-Russland og Nord-Sibir. Temmincksnipa har en meget spesielt hekkeatferd: Hunnen legger oftest to kull hvorav hannen tar seg av det første mens hunnen tar seg av det andre - og etterat begge har byttet make! Høsttrekket foregår i tiden medio juli til medio september. Hurtig og nesten ubemerket trekker temmincksnipene tilbake til over-vintringsområdene, uten at hverken voksne eller ungfugler raster i noe større antall. Det foreligger intet estimat over overvintringsbestanden i Afrika. I Asia overvintrer trolig 125.000 - 175.000 ind.

Vårtrekket. Temmincksnipa registreres årvisst, men meget fåtallig på Lista - helst i slutten av mai. Arten opptrer vanligvis enkeltvis eller i småflokker - som oftest under 5 ind. Temmincksnipa er nok også lettere å overse enn de andre småvaderne da den foretrekker mer vegetasjonsrike steder, gjerne sumpområder med mudderpartier. Ofte blir en ikke oppmerksom på fuglen før den letter, gjerne med en trillende lyd.

Våren 1995 ble det gjort 4 observasjoner av til sammen 9 ind. i tiden 23.5 - 27.5. Høyeste antall, 5 ind. ble sett den 26.5., de øvrige dager 1 - 2 ind. Alle fuglene hadde tilhold i gruntvannsområdet Vågsvollvåien ved Lista fyr.

Høsttrekket. Om høsten påtreffes temmincksnipa normalt noe oftere enn om våren, men også nå dreier det seg om meget små antall. De vegetasjonsrike mudder- og gjørmehullene i Vågsvollvåien er også på denne årstid et «sikkert» sted, men enkelte observasjoner gjøres også i smådammer langs Listastrendene og i tilknytning til vegetasjonsrike ferskvannsbredder og sandbanker, f.eks. i Hanangervannet. Temmincksnipa påtreffes vanligvis helst i tidsrommet fra slutten av juli til litt ut i september. Unntaksvis er den sett et stykke ut i oktober. Sist kjente observasjon er 1 ind. den 9.10.91. i Lista fyr området.

Høsten 1995 opptrådte temmincksnipa på et noenlunde normalt nivå på Lista: 9 observasjoner av til sammen 10 rastende ind. ble gjort i tiden 25.7. - 30.8. Observasjonene fordeler seg med 6 ind. i Vågsvollvåien og 4 enkeltind. i henholdsvis Sevika, Tjørvebukta, Nordhasselvika og Hanangervannet.

Tundrasnipe *Calidris ferruginea*

Vårtrekket av tundrasnipe fra overvintringsområdene i Vest-Afrika går over Øst-Europa direkte til hekkeområdene i Nord- og Øst-Sibir som nås i begynnelsen av juni. Bare ytterst lite av vårtrekket berører norskekysten. Mange ettårsfugler forblir i vinterkvarterene i deres første sommer, hele 16.000 ind. er talt bare i Banc d'Arguin i Mauretania. Under høsttrekket som begynner midt i juli og innledes av voksne hanner, går en av hovedtrekkveiene ned langs Europas vestkyst. Disse voksne fuglene trekker vekk til Vest-Afrika meget hurtig og ofte i lange trekk-etapper. Antallet av ungfugler som oftest dukker opp på rasteplassene på norskekysten - som regel etter midten av august., varierer betydelig fra år til år. Tundrasnipe er i vinterhalvåret utbredt over store deler av Vest-Afrika (500.000 ind.), Øst-Afrika/SW-Asia (310.000 ind.), Øst-Asia (100.000 ind.) og Australia (190.000 ind.). Totalt minst 1.000.000 ind.

Vårtrekket. Det er bare ytterst sjelden at tundrasnipe har blitt observert på Lista om våren. Siden 1967 er det bare observert rastende tundrasnipe ved fem anledninger: 1 ind. 31.5.1967, 2 ind. 30.5.1982, 1 ind. 16.5.1990, 1 ind. 1.6.1992 og 1 ind. 24.5.1996.

Oversomring. I 1995 ble 1 ind. observert ved Lista fyr den 16.6. Muligens har denne tundrasnipe vært på et forsinket vårtrekk, muligens kan det dreie seg om en omstreifende, oversomrende fugl. En tundrasnipe som ble sett på Rauna den 8.7. var kanskje like gjerne på tidlig høsttrekk.

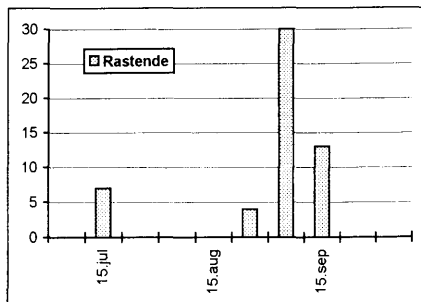
Høsttrekket. Normalt passerer tundrasnipe Lista i varierende antall fra omkring midten av juli til langt ut i september. Enkelte år kan den nesten opptre invasjonsartet. Som for de andre arktiske småvaderne har dette trolig sammenheng med god hekkesuksess i år med toppår i lemenbestanden i hekkeområdene. Andre år kan tundrasnipe nesten være fraværende under høsttrekket. Tundrasnipe raster på Lista fortrinnsvis i rullesteinsbukter med tarevoller og på

Høsttrekket av tundrasnipe på Lista 1995:

Trekkperiode	juli	august	september	oktober
Max samtidig rastende	7	4	30	13

sandstrender, men de påtreffes også i tilknytning til ferskvann, f.eks. på sandbankene i Hanangervann, og i dammer på dyrket mark.

Høsttrekket over Lista i 1995 var meget beskjedent. 7 voksne ind. i full sommerdrakt ble sett 16.7. Etter dette ble arten ikke sett før 25.8. Deretter opptrådte tundrasnipe regelmessig, men i lave antall fram til 17.9. Med et unntak av 1 ad den 9.9. var alle disse fuglene ungfugler.

Fjæreplytt *Calidris maritima*

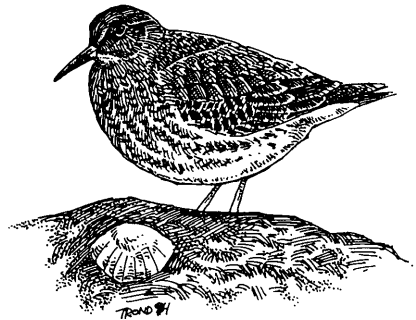
Fjæreplytten er en ordentlig hardhaus som hekker i Skandinaviske høyfjellsområder og på Island samt langs arktiske kyster i Canada, Grønland, Svalbard og Sibir. I Vest-Agder finnes arten hekkende spredt i høyfjellsområder, unntaksvis også i lavere liggende heier i Sirdal, Høgebostad, Åseral ned til ca 540 m.o.h.. Hekkebestand i Sirdal/Setesdalsheiene anslås til minst 30 par. Hekkebestanden i Norge er beregnet til 10.500 par, mens 2.000-4.000 par finnes på Svalbard. Fjæreplytten holder seg utenom hekketiden i tidevannssonen på klippekyster og overvintrer lengre mot nord enn noen annen vadefugl. Bare i Troms fylke er det estimert en overvintringsbestand på ca. 18.000 fjæreplytt. Vinterbestanden i Vest-Europa teller trolig endel hundre tusen fugler, hvorav langt de fleste overvintrer langs Norges kyster og på Island. Omkring 20.000 overvintrer på De Britiske Øyer, mens antallet vintergjester på kontinentet er forholdsvis lite.

Vårtrekket. Fjæreplytten opptrer normalt fåtallig på Lista om våren og noe direkte vårtrekk som passerer Lista kan en bare sjelden observere. Enkelte år kan en dog registrere forholdsvis høye antall tidlig om våren, f.eks. ble det observert 70 ind. ved Rauna den 6.3.1994. Opptil et titalls fugler er blitt registrert enkelte år medio mai. Disse er vel muligens fugler på nordtrekk.

I 1995 ble ingen vårtrekkende fjæreplytter observert på Lista.

Høsttrekk. På Lista registreres fjæreplytt regelmessig, men fåtallig på trekk i tiden august - november de fleste år. De fleste raster langs rullesteinsstrendene eller observeres på SØ-trekk forbi Steinodden. Generelt synes det som om at fjæreplytten opptrer sjeldnere nå enn for noen år tilbake.

I 1995 ble enkeltindivider av fjæreplytt observert 4 ganger i tiden 24.-29.8., 1 ind. 8.9. og 6 ind. 11.- 24.10. hvorav 2 + 4 ind. på SØ-trekk henholdsvis 23. og 24.10. De fleste av disse ble observert i Steinoddenområdet. Til sammen 13 ind. i løpet av høsten, noe som er noe lavere enn normalt.

Overvintring. Vinterforekomsten av fjæreplytt på Lista har tradisjonelt hatt en topp i januar og februar. Antall overvintrende fjæreplytt synes å ha gått tilbake langs Listastrendene de senere år. Muligens skyldes dette at de fleste siste vintrene har vært forholdsvis milde og fjæreplyttene derfor har overvintret lengre nordover på Norskekysten, eventuelt østover langs Skagerakkysten. De fleste vintergjester trekker tradisjonelt vekk fra Listakysten i løpet av mars - april.

Fra vinteren 1995 foreligger kun 3 observasjoner av fjæreplytt: 7 ind. Kviljodden 8.1., 1 ind. Tjørveneset 15.1. og 1 ind. Steinodden 24.1.

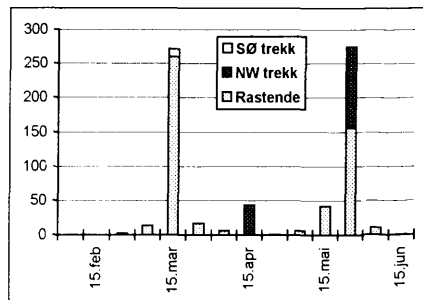
Myrsnipe *Calidris alpina*

Myrsnipa er oppdelt i minst 6 underarter og en rekke populasjoner, og har en hekkebestand på ca. 1.5 mill. par fordelt rundt hele nordkalotten i Amerika, Europa og Asia. I Norge hekker anslagsvis 35.000 par. I Vest-Agder hekket inntil for få år siden en liten bestand av underarten *schinzii* på Lista. I grenseområdene mellom Sirdal og Valle er det nylig oppdaget en liten hekkebestand, trolig under 10 par, og av underarten *alpina*. Myrsnipa er den mest tallrike småvaderen som opptrer langs våre kyster under trekket. Vårtrekket av myrsnipe over Sør-Norge foregår i to hovedpuljer - i første halvdel av mars og siste halvdel av mai. De forskjellige underarter har forskjellige trekkstrategier, fra korte forflytninger langs kysten til lange nonstop trekk over land i bred front. I Norge begynner høsttrekket av voksne myrsnipper allerede i slutten av juni. De fleste voksne fuglene passerer hurtig til Vadehavet for å myte. Etter midten av august dominerer ungfuglene. Disse tar seg bedre tid på rasteplassene og kan forekomme i store antall langt ut i oktober. Overvintringsbestanden i Vest-Europa er ca. 1.200.000 ind. mens det i Vest-Afrika er tall 825.000 ind. vinterstid.

Vårtrekk. Myrsnipas vårtrekk over Lista foregår, som nevnt, i to bølger. Allerede sist i februar kan de første fuglene dukke opp på rasteplassene langs strendene, men i størst antall opptrer de i første halvdel av mars. Hvilken underart disse myrsnipene tilhører er vanskelig å konstatere da fuglene på dette tidspunktet enda er i vinterdrakt. Muligens er flertallet av disse tidligtrekkende myrsnipene av underarten *schinzii* og hjemmehørende i Rogaland som fremdeles har en hekkebestand på 50-100 par - hovedsakelig på Høg-Jæren. Den andre hovedtrekkbølgen foregår vanligvis fra midten av mai til litt inn i juni. Disse fuglene, som oftest er i full sommerdrakt, er vel mest trolig av underarten *alpina* og hekkefugler med hjemstavn i de norske høyfjell og/eller Nord-Norge.

Våren 1995 dukket de første myrsnipene opp på Tjørveneset og i Nordhasselvika den 25.2. De første par ukene av mars økte antallet opp imot 30-40 ind. på de viktigste rasteplassene langs Listastrendene. En markert topp ble registrert i tiden 16. - 18.3. da til sammen 260 rastende myrsnipper ble observert. Antallet dabbet hurtig av i siste uke av mars og arten

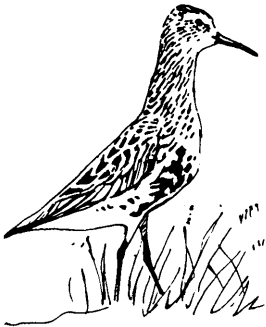
forekom bare fåtallig langs Listastrendene i ukene framover. Den 20.4. ble dog 43 ind. observert på NW trekk. Fra 17.5. økte antallet igjen merkbart mot en topp i dagene 23. - 26.5. da ca. 280 ind ble observert, hvorav 118 ind på NW-trekk. I den første uken av juni ble det bare registrert et titalls fugler.

Vårtrekket av myrsnipe på Lista 1995:

Trekkperiode	februar		mars		april		mai		juni			
NW-gående trekk						43			118		n=161	
SØ-gående trekk				11							n=11	
Max samtidig rastende		2	14	260	17	6	1	6	42	156	10	1

Hekking/oversomring. På 1800-tallet var den sørlige underarten schinzii en meget vanlig hekkefugl på Lista. Siden århundreskiftet var imidlertid bestanden i jevn tilbakegang, etterhvert som lokalitet for lokalitet ble ødelagt, hovedsakelig på grunn av nydyrking, drenering, leplanting og tilgroing. I 1960 og 70 årene ble myrsnipa registrert på 10 forskjellige lokaliteter, hovedsakelig på Vest-Lista. Arten hekket ikke årvisst på alle lokalitetene og noe særlig over 10 par årlig hekket det neppe. 1-2 svært seiglivede par holdt stand i Steinodden-området helt fram til 1986. Siden da har sørlig myrsnipe blitt observert sporadisk, men nesten årvisst, særlig i Steinoddenområdet, men hekkeatferd er ikke konstatert de senere år. De fleste år observeres småflokker av myrsnipen langs strendene i første halvdel av juni. Trolig er disse "oversomrende" individer ikke-hekkende fugler. Enkelte av disse myrsnipene er ofte i ufullstendig sommerdrakt, kanskje ikke kjønnsmodne fugler.

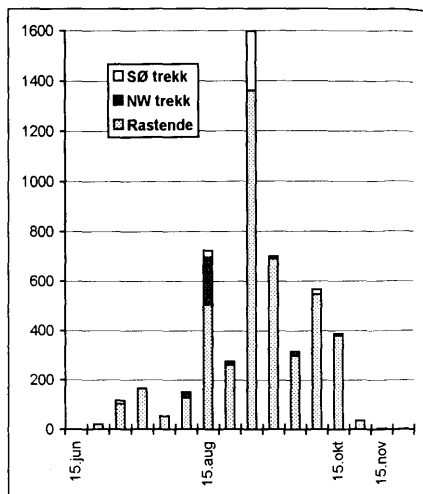

I 1995 ble 1 ind. sørlig myrsnipe observert i Sevika W den 3.6. Den 9.6 ble 2 ind. (ikke rasebestemt) sett i Nordhasselvika.

Høsttrekket. Allerede rundt St.Hans begynner de første voksne myrsnipene på sørtrekk å dukke opp på Lista. Første uka i juli er arten godt igang med trekket som kulminerer rundt midten av juli. Undersøkelser har vist at det er hunnene som trekker bort fra hekkeområdene etter klekkingen og lar hannene bli igjen for å passe ungene. De fleste voksne myrsnipene raster bare kort tid og trekker hurtig videre til Vadehavet for å fullføre mytingen til vinterdrakt. De første ungfuglene ankommer Lista i slutten av juli. En ukes tid ut i august dominerer ungfugl-andelen fullstendig. Ungfugltrekket foregår oftest - iallfall i "gode" år - i tre bølger utover høsten: medio august, primo/medio september og primo oktober. Sannsynligvis tilhører disse forskjellige populasjoner, de siste trolig sibirske fugler. Enkelte år kan myrsnipa opptre meget tallrik under slike trekktopper, f.eks ble det 10. - 12.9.1994 registrert godt over 5.900 rastende myrsnipen på Lista. Rastende myrsnipen er vanlige langs Listastrendene ut hele oktober, med enkeltindivider langt inn i november.

Mens myrsnipa om våren stort sett utelukkende raster langs Lista-strendene, finnes fuglene om høsten også i til dels store antall i tilknytning til ferskvannene - spesielt på sandbankene i Hanangervannet - samt på dyrket mark og åkrer, særlig under nedbørsrike perioder med overflatedammer.

Høsttrekket av myrsnipe i 1995 fulgte stort sett tradisjonelt mønster. Allerede 24.6. ble det sett 13 voksne ind. i Nordhasselvika og med flere observasjoner senere i uka. Voksentrekket kulminerte rundt midten av juli med maks. 165 ind. observert samtidig. Den første ungfuglen ble observert 22.7. Etter 6.8. dominerte ungfugl-andelen. Tre tydelige trekkbølger ble registrert utover høsten med maks. tall: midt i august, 9-10. september og 10-15. oktober. Etter 21.10., da det ble sett et tjuetalls fugler, ble myrsnipa bare sett i små antall med enkeltindivider fram til 26.11.

Høsttrekket av myrsnipe på Lista 1995:

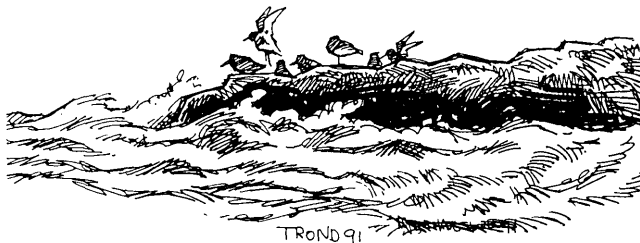
Trekkperiode	jun	juli	august	september	oktober	november	
NW-trekk			21 192 15				n=243
SØ-trekk		13		238 10	22 7 1		n=316
Max rastende	20	103	165 52 128 506 262	1360 690 300	545 380 35	3 1	

Overvintring. Selv om myrsnipa ikke er en regulær overvintrer på Lista observeres den periodevis de fleste vintre. Størst antall forekommer under uværperioder med lavtrykk og sterke og milde sydvestlige vinder. Mest sannsynlig er disse myrsnipene vindblåste individer som tilhører overvintringsbestanden på De Britiske Øyer. Enkelte vintre kan antallet være temmelig stort.

I januar 1995 opptrådte således unormalt mye myrsnipen langs Listastrendene, særlig i perioden 4.-12.1. Maks. antall ble

registrert 8.1. da 609 myrsnipen ble talt på strekningen Steinodden - Lundevågen. Myrsnipene trakk imidlertid vekk temmelig snart igjen og i tiden 14.1. - 1.2. ble det bare registrert 10-20 ind langs stredene.

En mildværperiode med lavtrykk og vestlige vinder i slutten av desember førte likeledes til at mye myrsnipen dukket opp langs Listastrendene i romjula. F.eks. ble 100 ind. observert 26.-27.12. Helt mot slutten av året ble det kaldere igjen og antallet sank til ca. 50 ind. de tre siste dagene av 1995.

TROND 91

Brushane *Philomachus pugnax*

Brushanen hekker i et bredt belte fra NW-Europa gjennom Sibir til Beringstredet. I Norge hekker ca. 15.000 par hovedsakelig i Nord-Norge og i høyereliggende fjellstrøk i Sør-Norge, hvor den også forekommer spredt og fåtallig i kyststrøkene, særlig på Jæren og Mørkekysten. Hekket tidligere også på Lista. Fargemerking har vist at brushanen i april/mai trekker over 4000 km nonstop fra Senegal til rasteplassene i NW-Europa. Trekket går i bred front over kontinentet. Vårtrekket som passerer Norge primo/medio mai dreier seg trolig alt overveiende om skandinaviske hekkefugler. Hannene forlater hekkeområdene allerede midt i juni og hunnene følger etter til myteområdene i Vadehavet i juli/august. De fleste ungfugler passerer Norge i august/september. En del av disse tilhører trolig også den Vest-Sibiriske bestanden. Vinterbestanden av brushane er anslått til godt over 2.000.000 ind. Flesteparten overvintrer i Afrika sør for Sahara, 200.000 ind. også i SW-Asia.

Vårtrekket. På Lista opptrer brushanen regelmessig, men forholdsvis fåtallig - opptil et hundretalls fugler under vårtrekket de fleste år. Arten er unntaksvis sett så tidlig som 24.3. (1991) og ses også fåtallig i april de fleste år. Hovedtrekket foregår normalt i løpet av de tre første ukene av mai.

Våren 1995 forekom brushanen uvanlig fåtallig på Lista under trekket. Kun 10 observasjoner av til sammen 15 ind. ble gjort i tiden 22.4. - 26.5. Av disse ble 7 ind. sett i slutten av april og 8 ind. i mai - de fleste i slutten av måneden.

Hekking/Oversomring: Brushanen har en meget fascinerende og kompleks atferd og sosialt system seg imellom. Hannene er polygame, og har i forplantningstiden kun kontakt med hunnene på spillplassene.

På slutten av 1960-tallet hekket trolig 25-30 brushøner årlig på Lista. I det beste året (1967) ble det sett nærmere 25 hanner og 16 hunner på 5 spillplasser. Brushanen var på Lista hovedsakelig knyttet til våte starmyrer, strandenger og fuktige grasmarker. Utover i 1970 og 80-tallet ble de fleste spill- og hekkelokalitetene ødelagt på grunn av dreneringer og nydyrking og bestanden gikk jevnt tilbake. Siste

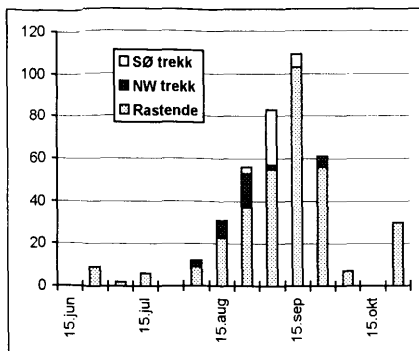
konstaterte hekkefunn - 1 hunn med 1 halvstor unge - ble gjort ved Vatnemarka i 1983.

I 1995 ble 1 hunn observert 3.6. og 1 ind. 9.6., men ingen av observasjonene tydet på hekking.

Høsttrekket. Midt i juni begynner brushanene å forlate hekkelokalitetene. Rundt St. Hans dukker brushanene - fremdeles i full sommerdrakt - opp på Lista. I ganske store flokker kan en observere fuglene på nyslåtte jorder hvor de går og søker føde noen dager før de trekker videre mot sør. Enkelte år kan disse flokkene være ganske store, f.eks. ble det observert en flokk på ca. 40 hanner og 2 hunner på Vågsvoll den 23.6.1990. Utover i juli følger hunnene, men oftest sees bare små antall av disse.

Ungfugltrekket begynner normalt å ta seg opp i begynnelsen av august og øker på utover mot en kulminasjon i midten av september. Trekket ebber vanligvis ut i begynnelsen av oktober. Brushanetrekket kan variere ganske mye i antall fra år til år. Brushanen raster om høsten både langs strendene, i tilknytning til ferskvann, f.eks. sand og mudderbanker samt - mest vanlig - på dyrket mark.

Høsttrekket av brushane på Lista 1995:

Trekkperiode	juni	juli	august			september			oktober				
NW-trekk			2	7	16	2	5			n=32			
SØ-trekk			1	1	3	26	6			n=37			
Max rastende		9	2	6	9	23	37	55	103	56	7	30	

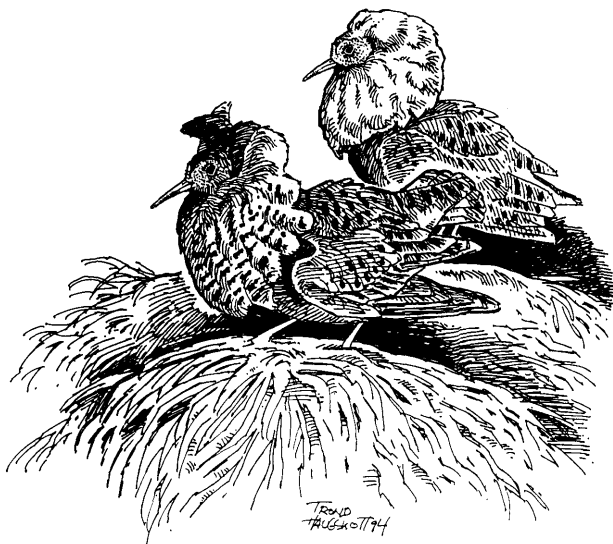
I 1995 dukket de første brushanene - 5 hanner - opp i Tjørvebukta den 23.6. Fra 4.8 begynte ungglene å vise seg, og utover i september steg antallet jevnt mot en kulminasjon på ca. 110 ind. rundt 11.9. Siste høstobservasjon, 2 ind., ble gjort ved Hanangervann den 9.10. Forekomsten av

brushane høsten 1995 på Lista må sies å ligge en del under et normalt nivå.

Forfatterens adresse:

Kåre Olsen
Brekne
4563 Borhaug

Del II av denne artikkelen kommer i neste nummer av Piplerka. Den omhandler forekomsten av sponer, tringa-vadere, rugde, bekkasiner og svømmesnipe.

Fuglene på Grønningen Fyr

Grønningen fyr. En viktig hekkeplass for sjøfugl. Nå er det blitt høst og ungfuglene har dratt. Foto: Roy E Wrånes.

Av Roy E. Wrånes

Ytterst i Kristiansands skjærgård ligger en flat, forblåst holme tydelig preget av utallige års slitasje fra naturens side. Der ute har vær og vind både tatt og gitt liv... Skip har grunnstøtt og sunket ned i det sorte havet. I 1878 ble det derfor opprettet en fyrstasjon på Grønningen. Det er sparsomt med vegetasjon. Grunnfjellet er oppsprekt og tungt å løpe rundt på. Dette er spesielt sjøfuglenes paradisi. Grønningen gir hvert år liv til fugler som både hekker, raster på trekket og overvintrer.

På grunn av de artene som hekket her fikk Terneholmen og Grønningen status som nasjonalt viktig sjøfuglreservat den 28.03.1980. Blant annet finner vi en av Kristiansands største **Fiskemåke** kolonier her med 100-120 par. Holmen er også en viktig hekkelokalitet for **Sildemåke** av underarten *intermedius* samt **Gråmåke** og **Svartbak**. **Makrellterna** får sine unger på vingene her ute, og Grønningen er viktig som beite og oppvekstområde for **Ærfugl**. Fuglefolk fra Kristiansand har stort sett hatt småturer ut til fyret hvert år. Man kan finne en rekke forskjellige fuglearter

avhengig av hvilken årstid man velger å besøke denne utposten i havet. Denne artikkelen handler om en 5 dagers tur fra 23.-27.08.98 som viser litt av det Grønningen Fyr kan by på av fuglearter tidlig på høsten.

Reisen til fyret

Været var helt topp med sol og liten bris idet vi la fra land ut mot fyret. Sven Rislåa hadde sakt ja til å hjelpe med både transport og rigging av mistnett. Selv om Grønningen Fyr har egen brygge kan det

være nokså værhardt der ute. Dersom en ønsker å bli der noen dager kan det derfor være fint å bli sluppet i land av kjente eller av taxibåt. En fin ting er at selve fyrbygningene kan leies for overnattinger. Her finnes alle fasiliteter som kjøkken, stue, soverom, dusj, kjøleskap, komfyr osv. Omtrent som når man leier en hytte på ferie. Vi legger til kai klokka 1600.

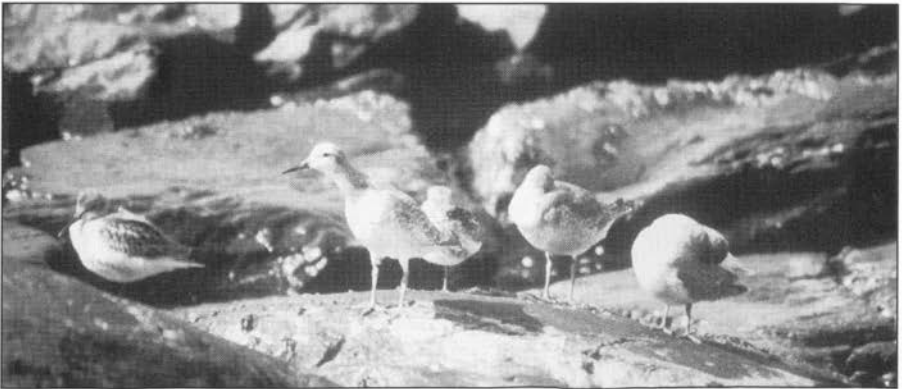
De første fuglene dukker opp

Det skulle vise seg å bli langt fra enkelt å rigge opp 4 mistnett ute på denne forblåste holmen. Uten en busk å knytte i måtte nettene spennes opp med bolter i fjellet. Det var heller ikke mulig å få skjermet nettene for vind. Etter 4 timer var vi ferdige. Sven Rislåa vinket farvel, og dermed var jeg alene her ute i havgapet. Nattemørket falt på, og det ble ikke tittet etter fugl første kvelden. Neste dag var det derimot opp grytidlig for å få fullt utbytte av dagen. Etter en god frokost var det på tide med litt teleskopbruk, samt å få åpnet mistnettene. Morgen og kveld kan være ideell for leting etter trekkende havfugl. Sikten var helt topp uten dis i horisonten. Uendelig langt ute på havet skimtet jeg en god del trekkende **Havhest**. Noen få av

disse fuglene fulgte også etter fiskebåter på vei inn i byfjorden. Totalt så jeg 174 **Havhest**. **Havsulene** var også ganske vanlige. Mye ungfugl på trekk. Tallet for denne arten ble 126. Det dukket også opp en **Lire** sp. langt ute i horisonten. Denne høsten har vi observert både **Havlire** og **Grålire** langs Kristiansandskysten, men denne gangen måtte fuglen fly ubestemt... Det var deilig å sitte og speide slik. Når natten falt på ville jeg forsøke meg på enda en havfugl. Europas minste sådan! Mistnett og avspilling av lyd ut mot havet førte til fangst av totalt 4 **Havsvaler**. Ingen av fuglene var merket fra før.

Fugl i nettet

De småfuglene som jeg stiftet best bekjentskap med, og som voldte de største kvalene, var **Skjærpiplerken**. Det var med tungt sinn jeg fant ut at kassetten med skjærpiplerkelyd var glemt på land. Dermed måtte jeg de første dagene vente tålmodig på at fuglene skulle fly i nettet uten lokkelyd. Tålmodighet er tingen med disse fuglene. Jeg løp frem og tilbake på holmen for å se om jeg kunne få **Skjærpiplerkene** til å fly mot nettene. Mange blåste dessverre ut igjen på grunn

Fra de kalde arktiske strøk kommer ofte polarsnipa og raster på holmen. Her sammen med en myrsnipa til venstre. Foto: Kristian Støle.

av sterk vind. Til sammen fikk jeg merket 6 individer på denne måten. Noen dager senere fikk jeg sendt ut kassetten med lyd. Trodde det da skulle gå bedre. Nei da, **Skjærpiplerka** spaserte i ring under mistnettet rundt kassettpilleren! Maken til frustrasjon. Den siste dagen tok det 7 timer å få en **Skjærpiplerke** i nettet med lyd! Men sånn er det. Vinden er ikke alltid på ringmerkerens side... Nettene sto som seil. Alle **Skjærpiplerkene** tilhørte forresten rasen *littoralis*. Ellers dumpet det inn litt **Linerler** og **Steinskvett** i nettmaskene. Grønningen Fyr er også en glimrende lokalitet for vadere. Undertegnede klarte faktisk å få en **Brushane** i nettet. Det var

Vi vet ennå lite om skjærpiplerkas bestand, hekkebiologi og trekkforhold i Norge. Her rasen littoralis. Foto: Roy E Wrånes.

en ung hunn. Tross avspilling av **Strandsnipelyd** på natta ble det bare en **Strandsnipe** i nettet. En **Rødstilk** og 3 **Myrsnipen** ble også merket.

Vadefugl på trekk

Den perioden jeg bodde på Grønningen fyr er en av de beste tidene på året å speide etter vadefugl på holmen. På Grønningen lokkes hundrevis av vadere ned for å raste. Etterpå trekker de ut på det åpne havet.

Noen for å fortsette på sin ferd mot vinterkvarterene i sydligere strøk. Det finnes masse næring å hente for fuglene langs svabergene. Den vanligste av næringssoekerne var **Rødstilken**. Opptil 14 forskjellige individer holdt seg trofast rundt omkring på holmen. Flatt svaberg og en mengde småpytter spredt omkring i terrenget sanket mange vadefugl. Ytterst mot havet fikk jeg arter som **Sandlo**, **Steinvender**, **Sandløper**, **Polarsnipe**, **Tundrasnipe** og **Dvergsnipe**. Lenger inne på holmen rundt vannpyttene trivdes blant annet **Heilo**, **Myrsnipe**, **Brushane**, **Storspove**, **Småspove**, **Strandsnipe** og **Enkeltebekkasin**.

Farer som lurar

Bortsett fra sterk vind kan det virke ganske stille og bedagelig ute på Grønningen Fyr. Vadefugl og småfugl spankulerer rundt på holmen og virker nærmest ubekymret for hva dagen vil bringe av annet enn mat. Men jeg trengte ikke sitte lenge å titte på fuglene før andre "fugletittere" dukker opp. Disse "fugletitterne" er derimot ikke ute bare for å titte, men også for å jakte! Svusj, sier det, og du kan tro det blir et rabalder i fugleflokkene. En ung **Hønsenhauk** har sett seg ut sitt bytte. Men denne gangen ble det bomtur. Denne ungfuglen holdt seg på Grønningen og den nærliggende skjærgården under hele oppholdet mitt. Den fikk også besøk av andre kollegaer. **Vandrefalken** satt stadig og speida fra en fjellknaus. Kanskje er Grønningen Fyr en av de beste lokaliteter for **Vandrefalk** i Kristiansand på høsten. Ellers var det både **Tårnfalk**, **Dvergfalk** og **Spurvehauk** på trekk. Måkene er jo en slags rovfugl de også, spesielt **Svartbaken**. Men på det åpne havet er det en fugl som til og med **Svartbaken** legger seg flat for; **Storjoen**. Denne digre mørke fuglen var stadig vekk i helene på måkene for å stjele fangsten

deres. Det samme ærend var den mindre **Tyvjoen** ute på. Mange eldre mennesker, kanskje mest fiskere, i Kristiansand, kaller **Tyvjoen** for Even Truelort. **Tyvjoen** er et skikkelig klistermerke måkene ikke blir kvitt før de eventuelt slipper maten fra nebbet eller svelget. På avstand kan det se ut som om måken til slutt driter av skrekk eller irritasjon, og **Tyvjoen** snapper "lorten" i nebbet som et deilig herremåltid. Den formelig da truer lorten ut av måkene! Det er nok helst oppgulp av fisk en observerer på lang avstand.

Gjess og ender

Det er som på de fleste andre steder i Norge sesongbetont for hvilke arter som finnes på den enkelte lokalitet. Senere på høsten er Grønningen et eldorado for trekkende gjess og ender. De artene jeg observerte på 5 dagers oppholdet var kun: **Grågås**, **Ærfugl**, **Krikkand**, **Stokkand** og **Svartand**.

Småfugl i vinden

Jeg nevnte tidligere at det ikke finnes busker og trær på holmen. Dette begrenser artsmangfoldet av småfugl, men man kan finne arter en vanligvis ikke treffer så mange av på fastlandet. Under trekkperioden vil det også dukke opp arter som ellers ikke finnes på Grønningen. Jeg la merke til en **Løvsanger** som hadde et svare strev med å holde ut i blåsten. En av de artene som nok trives bedre på holmen enn **Løvsangeren** er **Bergirisken**. Den er langt ifra vanlig i Kristiansand. Her ute koser den seg på det åpne fjellet sammen med **Skjærpiplerken**. Mengder med **Linerler** og **Gulerler** var på trekk og samlet seg i store flokker. En hyggelig overraskelse var en **Vintererle** som hadde infiltrert en av **Linerleflokkene**. **Låvevalene** surret rundt fyrtårnet noen ganger

for å sikre seg en flue eller to før kraftturen over Nordsjøen. En enslig **Sandsvale** holdt følge med en gjeng **Låvesvaler**.

Til land igjen

De to siste dagene fikk jeg hyggelig besøk fra Kristiansand. Harald Staalvik, Kristian Støle og min kone kom på besøk. De var med og observerte og gikk nettrunder. De var fornøgd med oppholdet og artene. Avreisedagen kom som vanlig så alt for fort. Nettene ble pakket sammen for denne gang, og vi ble fraktet med båt av Egil og Kristian Støle inn til land. Dersom andre fugletittere har lyst på en tur så vil jeg nok

Grønningens forblåste beliggenhet langt ute i skjærgården er et eldorado for steinvendere. Foto: Kristian Støle.

en gang opplyse om at det finnes de fleste fasiliteter. Overnatting koster kr. 100,- pr døgn. Dersom en er medlem av Bragdøya Kystlag koster overnattingen kr. 50,-. Nøkkel, ytterligere opplysninger ang. leiemuligheter og reservasjon kan oppdrives hos: **Bragdøya Kystlag**, **Bragdøya**, 4623 Kr.sand. Tlf. 38 08 72 34 eller 38 08 72 44. (Fax. 38 08 72 56) *Telefon til Grønningen Fyr er 94 29 21 54. Ellers kan en kontakte artikkelforfatteren.*

Artsliste

Det ble i tidsrommet 23-27.08.1998 foretatt ringmerking (ved hjelp av mistnett) og trekkregistreringer ved Grønningen Fyr, Kr.sand, VA. Artslisten inneholder dagsantall. Dersom det foreligger spesielle hendelser står dette under kommentarer. RM = Ringmerket.

Været har vært meget bra. Gjennomsnittstemperaturen for samtlige dager ble målt til 11,4°C (kl.0800). Det har stort sett blåst bris/frisk bris i fra Nord. Enkelte regnbyger mellom kl. 11-13 den 23. og 24.08.

De som deltok var i alfabetisk rekkefølge: Sven Rislaa, Harald Staalvik, Kristian Støle, Birgitte og Roy E. Wrånes.

Art:	23.08	24.08	25.08	26.08	27.08	Kommentar:
1. Havhest	0	100	69	5	0	mot V
2. Lire sp.	0	0	0	0	1	mot V
3. Havsvale (RM 4)	0	2	1	1	0	RM på natta m lyd
4. Havsule	0	126	14	5	13	mot V
5. Storskarv	0	137	189	216	663	mot NØ
6. Gråhegre	0	0	3	0	0	mot V
7. Grågås	0	2	0	0	1	mot V
8. Stokkand	1	1	1	2	2	---
9. Krikkand	1	0	2	0	0	---
10. Ærfugl	-	-	-	-	-	vanlig
11. Svartand	0	2 hann	0	0	0	mot Ø
12. Spurvehauk	0	1	1	1	0	mot V
13. Hønschauk	0	1	1	1	0	mot V
14. Tårnfalk	0	1	0	0	0	mot V
15. Vandrefalk	0	1	0	0	0	mot V
16. Dvergfalk	0	1	0	0	0	mot V
17. Tjeld	2	0	0	0	0	rastende
18. Sandlo	2	4	2	10	21	rastende + mot V
19. Heilo	2	2	7	3	2	rastende + mot V
20. Steinvender	5	15	11	9	38	rastende + mot V
21. Sandløper	1	2	0	0	1	rastende
22. Polarsnipe	3	4	5	11	3	rastende
23. Tundrasnipe	1	0	0	0	2	rastende
24. Myrsnipe (RM 3)	10	9	3	58	38	rastende + mot V
25. Dvergsnipe	0	0	1	1	3	rastende
26. Brushane (RM 1)	1	1	0	1	0	rastende
27. Storspove	0	2	1	34	7	mot V
28. Småspove	1	0	1	0	0	mot Ø
29. Rødstilk (RM 1)	2	4	6	14	6	rastende + mot V
RM=rasen <i>totanus</i>						
30. Strandsnipe (RM 1)	1	1	0	0	0	rastende
31. Enkeltbekkasin	0	1	0	0	1	rastende
32. Storjo	0	5	7	0	2	mot V
33. Tyvjo	0	0	0	1	2	mot V

Art:	23.08	24.08	25.08	26.08	27.08	Kommentar:
34. Fiskemåke	-	-	-	-	-	vanlig
35. Gråmåke	-	-	-	-	-	vanlig
36. Svartbak	-	-	-	-	-	vanlig
37. Sildemåke	-	-	-	-	-	vanlig
38. Makrellterne	0	1	3	12	3	mot V
39. Lomvi	0	1	1	0	0	mot V
40. Sandsvale	0	0	0	1	0	mot S
41. Låvesvale	-	-	-	-	-	vanlig
42. Skjærpiplerke (RM 7)	-	-	-	-	-	vanlig
RM=rasen <i>littoralis</i>						
43. Linerle (RM 4)	-	-	-	-	-	vanlig (Alle rasen <i>alba</i>)
44. Vintererle	0	1	0	0	0	rastende + mot V
45. Gulerle sp.	0	9	0	0	7	rastende + mot V
46. Gjerdesmett	0	1	0	0	0	rastende
47. Steinskvett (RM 3)	-	-	-	-	-	vanlig
RM=rasen <i>oenanthe</i>						
48. Løvsanger	1	1	1	1	1	1 juv rastende alle dager
49. Stær	0	2	0	0	0	mot V
50. Kråke	-	-	-	-	-	vanlig
51. Bergirisk	0	0	5	0	0	rastende

Her ser vi litt av holmens forrevne biotop helt nede ved strandkanten. Foto: Roy E Wrånes.

Forfatterens adresse:

Roy E Wrånes
Postboks 766,
4601 Kristiansand

Ilanddrevne sjøfugl langs Listastrendene 1997/1998

Av Kåre Olsen

De tradisjonelle vinterregistreringene av oljeskadde og ilanddrevne, døde sjøfugl langs Listastrendene ble gjennomført av medlemmer av NOF, Lista lokallag i tidsrommet november 97 - april 98. Prosjektet ble støttet av viltfondmidler, post 1425.3, fra Miljøvernavdelingen hos Fylkesmannen i Vest-Agder og utført etter samme opplegg som tidligere år (European Beached Bird Surveys).

En totaldekning av store deler av Listastrendene (se oversikt neste side) ble gjennomført siste helg i månedene fra november til april. En del mer tilfeldige funn utenom disse hovedtellingene er også medtatt i oversikten.

Resultatet av registreringene er vist i *tabell 1*.

Funnene av de ilanddrevne sjøfuglene fordelte seg på de respektive måneder som vist i *tabell 2*.

Værforhold

Vinteren 97/98 var forholdsvis mild fram til godt over årsskiftet og med en dominans av østlige vinder. Siste halvdel av januar hadde en kortere kuldeperiode med mer vinterlig værslag og øst- og nordlige vinder. I storparten av februar og deler av mars hadde en så igjen et forholdsvis mildt værslag med vestlige vinder. I mars og april hadde enkelte kortvarige og kalde perioder, med vekslende vindretninger fra både øst og vest, men for det meste mildt.

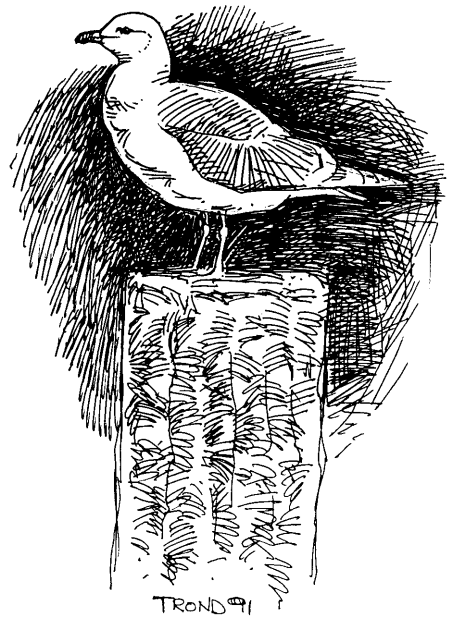
Tabell 1:					
Art	Antall	Olje- skadet	Uten olje	Usikker (rester)	Totalt
Havhest		3	5		8
Storskarv				1	1
Skarv sp.				1	1
Tundragås			1		1
Svartand			1		1
Ærfugl			3	2	5
Hettemåke			1		1
Fiskemåke			1	1	2
Gråmåke		1	5	4	10
Svartbak		1	2		3
Stormåke sp			3	1	4
Polarmåke			1		1
Krykkje		2	1	1	4
Lomvi		20	26	8	54
Lunde		2	1		3
Alkekonge		2	6	3	11
Antall arter: 14		31	57	22	110

Konklusjon

Ingen spesielle større oljeslipp ble registrert langs Listastrendene eller i sjøen utenfor denne vinteren. Flertallet av de oljedrepte fuglene stammer antageligvis fra mindre, og dessverre, "normale" utslipp i kystnære farvann eller fra oljeinstallasjoner ute i Nordsjøen.

Tabell 2:					
november	desember	januar	februar	mars	april
28	13	16	17	24	12

Hvis en sammenlikner med fjorårets tall (vinterhalvåret 96/97), som var henholdsvis 91 - 49 - 25 = 165, finner en at resultatet er en del lavere enn i fjor, særlig hva angår antall oljeskadde fugl. Særlig viste alkekonge en markert nedgang. Som vanlig utgjør alkefugl (og da spesielt lomvi), havhest og måker storparten av de registrerte fugler.

Deltakere i registreringen

Følgende medlemmer av NOF, Lista lokallag deltok i registreringen og takkes herved:

Lars Bergersen, Glenn Bjørnstad, Tor O. Hansen, Nils H. Lorentzen, Tor A. Olsen, Kåre Olsen, Steinar Skeibrok og Geir H Stølen.

Enkelte tilfeldige funn ble også rapportert inn av interesserte turgjengere.

Følgende strandstrekninger ble dekket, <i>tabell 3:</i>			
Lomsesanden - Havika	(7 km sand-, klippe- og rullesteinstrand - S og SØ eksponert)	=	19 fugl
Havika - Østhasselstrand	(7 km sandstrand - S eksponert)	=	15 "
Nordhasselbukta	(3 km sandstrand - SW og W eksponert)	=	29 "
Verevågen - Jølle	(3 km rullesteinstrand - NW eksponert)	=	14 "
Sigersvoll-området	(1 km klippestrand/fjordarm - N eksp.)	=	22 "
Mer tilfeldige funn i løpet av vinteren:			
Steinodden	(rullesteinstrand - W og NW eksponert)	=	8 "
Spind skjærgård		=	3 "
Totalt		=	110 fugl

Yemen - En reise til Arabia Felix.

Det finnes mange spesielle fugler i Yemen. Her spankulerer den litt bisarre Blåmaskestorken. (Alle fotos i denne artikkelen er tatt av forfatteren.)

Av Roy E. Wrånes

Jeg husker fortsatt noen av mine kameraters spørrende blikk. Yemen...? Kunne nok like gjerne sagt at jeg skulle dra til månen. Det er i grunnen rart at Yemen har holdt seg så anonym de siste årene. Som en del av det gamle Arabia Felix, Det Lykkelige Arabia, har det faktisk masse kjent og spennende historikk bak seg. Kaffeplanten sies å stamme fra Yemen. Havnebyen Mokka på vestkysten vitner om en tidligere aktiv eksport av denne råvaren. Tradisjonen sier at en av sønnene til den Bibelske Noah, Sem, grunnla det som i dag er hovedstaden, Sanaa. Dronningen av Saba hadde sitt rike her. Røkelse og myrra ble fraktet som verdifulle varer langs utallige karavaneruter. Arkitekturen og folkene som lever i dagens Yemen gir fortsatt de få tilreisende en følelse av å være i midten av et eventyr fra "Tusen og en natt". Fra en fugletitters perspektiv har flere og flere ornitologer begynt å vise interesse for landet. Her finnes 13 SW Arabiske endemiske arter som er relativt enkle å finne! På trekket ser man både Europeiske, Afrikanske og Asiatiske fugler. Selv reiste jeg til Yemen for å delta på en rekke prosjekter hvor jeg fikk en unik sjanse til å studere det rike fuglelivet på nært hold i tidsrommet 25.02.-25.04.1998. Dessverre vil nok en del reagere på at noen fuglenavn er på engelsk, men så langt det har vært mulig har jeg brukt norske fuglenavn basert på årsrapporter fra Norsk navnekomité for fugl 1993, 1994 og 1995 samt Ornitologens Dagbok 1997. De engelske fuglenavnene følger boka Field Guide To The Birds Of The Middle East (R.F.Porter m.fl.).

Ferden begynner

I over ett år hadde jeg korrespondert med David Stanton, lederen av Yemen

Ornithological Society. De to siste månedene hadde jeg vært gjennom et typisk korrupt system for å få visum. Måtte betale visumavgiften to ganger... Men alt

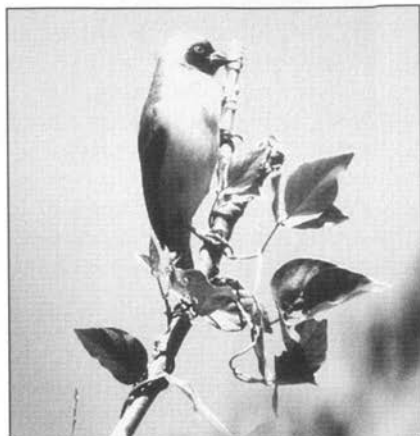
dette gikk raskt i glemmeboken da jeg var vel fremme gjennom tollkontrollen i Yemen. David Stanton var en særdeles hyggelig mann. For å akklimatisere meg for temperatur og høydeforskjell fikk jeg bo i hans private bolig i hovedstaden, Sanaa. Yemen har nemlig et fjellområde i vest der Sanaa ligger, med høyder fra 2250-3700 m.o.h. David guidet meg tålmodig rundt i nærområdet for å vise meg noen av de første flotte artene. Dagene gikk ellers med til å studere detaljerte kart vi hadde fått fra militæret, samt å få den siste finpussen på prosjektenes gjennomføring. Men før jeg setter foten ut i den store villmarken skal jeg fortelle litt om fuglelivet rundt hovedstaden.

Sanaa

Sanaa ligger på et høyt fjellplatå 2250 m.o.h. Det faller kanskje naturlig at det er her de fleste fugletittere stifter bekjentskap med de første artene mens man akklimatiserer seg for varmen og høyden i Yemen. Områdene omkring Sanaa var spennende. Rundt byen vokste det masse kratt og småbusker (Qat, Tamarisk). Dette var et glimrende område å stifte bekjentskap med **Little Rock Thrush** på. Den virket i første øyeblikk svært lik en **Rødstjert**, men er i familie med **Blåtrost** og **Steintrost** som begge sees fåtallig på trekk i Yemen. Selvfølgelig traff man igjen gamle kjenninger fra tidligere Midtøsten turer, som er typiske karakterarter. Her nevner jeg f.eks **Palmedue**, **Hærfugl**, **Stripeprinia** og **Levantbylbyl**. Men moro var det når den første endemiske art dukket opp. En **Araberirisk**! Den liker seg i "lavere-liggende" områder med busker og kratt.

Sanaa hadde også en "vidunderlig" søppelplass. Dette er som på de fleste andre søppelplasser i verden et trekkplaster

for mange sultne fugler og dyr! Siden Yemen er et u-land var det også mange mennesker som dreiv rundt på søppeldynga for å finne noe å spise og selge... I slutten av februar holdt det seg en stabil flokk på 32 **Steppeørn** her. I sannhet et flott syn sammen med et dusin **Svartglenter**! **Red Breasted Wheatear** var supervanlig her. Nytt flott kryss i boka!

I Yemens mange elvedaler finner vi den kolonirugende Ruppelveveren.

Ca. 15 km nordvest for Sanaa ligger Wadi Dhahr, en dal med eviggrønne trær og busker. Dette stedet er lett å nå med taxi. Mye bra krelte rundt i vegetasjonen, så det var bare å hoppe i det. Dette var et av to steder i Yemen hvor jeg fant en flokk med den endemiske **Arabian Waxbill**. I klippene på begge sider av dalen hekket **Ravinesvaler**. Men snart hørte jeg noen merkelige lyder fra treklyngene. De stammet fra noen grønne små fugler som virret hit og dit. Svarte hvor vanskelige de var å få inn i kikkerten da. Jeg må ha sett ut som en vill orangutang der jeg spratt frem og tilbake mellom busker, trær og kratt. Som vanlig stirret lokalbefolkningen forundret etter dette merkelige nye "dyret" med kikkert rundt halsen. Til slutt

oppdaget jeg en av fuglene. Ahh, **White-breasted White-eye!** Denne dalen er også verdt en kveldstur. Når sola går ned synger **Akasiueglene** ivrig fra den tette skogen.

Med telt i fjellene

Dette her var noe av det jeg hadde sett frem til med turen til Yemen. Øynene gled over mektige fjellkjeder, mange over 3000 m.o.h.! De neste 12 dagene var jeg overlatt til meg selv for å vandre i et av disse enorme områdene. Selvfølgelig ikke på målfå, men for å lete etter den sjeldne og truede **Skallet Ibis**. Jeg befant meg i Ibb, den mest vulkansk aktive og regnholdige provinsen i Yemen. I 1974 besøkte en engelskmann dette stedet og hevdet at han fant en liten koloni med **Skallet Ibis** inne i fjellene. Nå var det min tur til å følge i hans fotspor med telt og proviant i fullstappet ryggsekk. Etter mange timers labbing den første dagen kom jeg frem til en liten landsby. Der titter hundrevis av nysgjerrige og skeptiske øyne opp mellom husene og i vinduer. Mennene var ennå ikke kommet hjem fra arbeid så de mange kvinnene løp lydige og gjemte seg. De som da møtte meg var alle barna! Tenk: over 50% av Yemens innbyggere er under 18 år gamle! Barna flokket seg omkring meg som små bier. Først litt småredde, men når de så at jeg ikke var så farlig like vel tok de hendene mine og leide meg inn i byen. Der lurte jeg på om det var mulig å få kjøpt vann? Jeg fikk en tørr kake i stedet og måtte høflig tygge den i meg mens slimhinnene hylte etter noe å skylle den ned med... Jeg møtte mange slike landsbyer på min vei. Fuglelivet var upåklagelig. 2 nye endemiske arter var vanlige her: **Philby's Partridge** og **South Arabian Wheatear**. Andre karakterarter var **Rustvingedue**, **Ørnvåk**, **Langnebbpip-lerke** og **Kirkeugle**. Det trakk også noen

Hortulaner forbi de første dagene. Hele tiden sjekket jeg potensielle hekke- og rasteplasser for **Skallet Ibis**. Etter mange ensomme netter i telt ankom jeg landsbyen Al Àshshah. Det var muligens her **Skallet Ibis** ble sett for 24 år siden. Men dessverre. Ikke et spor etter fuglene... Jeg måtte til slutt sette vendereis. Provianten ville jo ikke holde evig. Klatret opp på et høyt fjell hvor jeg satt opp telt og nøt utsikten mens en **Palestinasolfugl** holdt meg med selskap. Den natten ble grusom. En uhyggelig følelse gled gjennom kroppen min. Neste dag var jeg helt slått ut av en eller annen merkelig sykdom. Kroppen verket, diareen og spyttoktene ville ikke ta slutt. Feberen steig, og tanken på å være alene her i villmarken for kanskje å stryke med var ikke fjern. Jeg hadde vært påpasselig med alle vaksiner. Malaria-tabletter ble spist hver dag. I 4 dager ble jeg liggende her i fjellet ute av stand til å røre meg. Matlysten forsvant også, men jeg måtte tvinge i meg noe så ofte jeg klarte det. Siden jeg ikke kunne stå helt oppreist uten å nærmest svime av ble jeg ofte liggende å krype rundt teltet mens jeg ba høyt til Gud... Kroppen liksom bare visnet bort. Femte dagen var jeg helt ødelagt, men da måtte jeg bare ta pakingen på ryggen for å prøve og nå byen Yarim. Til alt hell klarte jeg å komme frem til byen en halv dag senere. Merkeligst av alt var at plutselig løsnet sykdommen grepet?!?! Som på et blunk var jeg helt frisk igjen etter en uke. Hva det kunne ha vært står ennå som et stort mysterium.

Tilbake i Sanaa

Nå hadde jeg vært i Yemen en hel måned. Tiden liksom bare fløy av gårde! Men jeg skulle snart nok en gang få erfare Yemens lunefulle virkning av Murphy's lov. Murphy's lov: Selv om du tror ingen ting

Bildet viser skyggefuglen, som forekommer i Yemen. Ingen vet med sikkerhet hvor mange individer som finnes i verden av denne arten.

kan gå galt så går det galt like vel! Og det er saken med dette landet: Du tror alt går helt fint, men det er 1001 ting som kan gå rett i dass. Jeg skulle nemlig på passkontoret for å forlange visumet. Etter en hel dag der med å fylle ut papirer på arabisk, labbe fra kontor til kontor, betale masse penger osv. så jeg frem til å få utstedt nytt visum. Jeg optrådte smilende foran den strenge politimannen i skranken. Sakte men sikkert bladde han seg gjennom papirene. Og det var som å få et slag i trynet. "Nei, du kan ikke få visum" sa han. "Og hvorfor det da?" spør jeg. "Du må ha bevis på at du ikke har AIDS" sa politimannen. Gang på gang prøvde jeg å forklare at jeg ikke hadde AIDS. Men det var til døve ører. Nå hadde jeg valget. Måtte jeg dra hjem til Norge, eller skulle jeg ta sjansen på et av de falleferdige, lugubre sykehusene i Yemen? Jeg valgte det siste... Kom fram til et sykehus som jeg

aldri har sett maken til. Søppel i korridorene. Syke folk i sitt eget spy som ventet på å bli behandlet av en eller annen. Til slutt fant jeg virologisk avdeling. Banket på døren... En tilslørt kvinne tittet ut. Jeg forklarte litt om denne AIDS testen jeg måtte ha. "Vent 5 minutter" sa kvinnen. Jeg ventet 1 time. Til slutt fikk jeg komme inn. Nei og nei. "Hvis ikke jeg har AIDS fra før får jeg det i hvert fall nå" var tanken som for omkring i hodet mitt. Jeg satt i samme rom hvor legene gikk gjennom andres HIV virus! Legen kom mot meg. "Ah, du er fra vesten ser jeg" sa han. Vel, da skal jeg hente en NY sprøytespiss spesial for you my friend... Og han viste meg nøye at sprøytespissen var forseglet før blodet ble tappet. 1 time senere kom resultatet. Jeg hadde ikke AIDS, og det var jo trygt å vite. AIDS-stempel ble satt i passet mitt. Nå fikk jeg visum uten problem...

Bab al Mandab

Samtidig med at visumet gikk i orden ankom det til Yemen to kjente ornitologer fra England. Geoff og Hillary Welch hadde kontaktet meg før reisen og spurt om jeg ville være med på et annet prosjekt en ukes tid i Yemen for å få et avbrekk fra letingen etter **Skallet Ibis**. Jeg så frem til å møte ekteparet igjen som jeg hadde truffet i London i

Selv en jeep kan kjøre seg fast i regntiden. Her får vi hjelp av lokalbefolkningen.

fjor. Til sammen ble vi 4 ekspedisjonsmedlemmer som skulle besøke Bab al Mandab. Bab al Mandab er streket mellom Yemen i Asia og Djibouti i Afrika. Vår oppgave ble å studere rovfugltrekket over dette streket. Men som vanlig bød dette på problemer... I korrupsjonens paradisi ble turen mye dyrere enn det vi hadde den ringeste fantasi om! Vi fikk selvfølgelig ikke lov å bevege oss i området uten egen sjåfør og leiebil. Deretter kom politiet på ideen om at de måtte sende med en mann for å overvåke oss! Den samme ideen fikk også militæret og sendte sin mann for å holde oss i tøylene! Yemen består av utallige vegkontrollposter. Bab al Mandab er ingen unntak. Etter 12 timers kjøring i ørkenen kom vi frem til siste vegkontrollpost. Og dessverre..... Nei, vi kunne nok ikke komme igjennom! HVA!? IKKE KOMME IGJENNOM!? Hva i huleste snakket fyren om? Ønsket han en knyttneve i nesa eller? Her hadde vi med statlige tjenestemenn fra både politi og militær + tillatelser som vi hadde brukt 3 måneder på å skaffe!!! Vi fikk beskjed om å snu fordi vi manglet en "spesiell"

tillatelse... Halvparten av gruppen måtte dermed dra tilbake til nærmeste by for å se hva som kunne gjøres. I tre dager satt vi andre i den øde ørkenen og ventet på å få det avgjørende resultatet. Vi følte oss ganske snytt. Turen hadde til nå kostet oss hele 18.000,- norske kroner for å besøke Bab al Mandab 1 uke!!! Og nå hadde vi allerede mistet 3 dager. Men til slutt fikk vi da slippe igjennom. Det føltes utrolig herlig å se Bab al Mandab. Over sundet skimtet vi Djibouti. Telt og utstyr ble satt på plass. Nå var det bare å sette i gang! Å sitte her å telle rovfugl ble ganske hardt etter hvert. Gjennomsnittstemperaturen lå på 55°C midt i en uhyggelig stekende sol. Men lønn for strevet fikk vi! Det ble to hyggelige overraskelser for oss. Det kom nemlig et utrolig stort antall **Åtselgribb** og **Dvergørn** over hodene våre. Dette er ganske spennende. Forskerne har nemlig lenge lurt på hvor hovedmengden av disse fuglene trekker over i fra Afrika til Asia. **Åtselgribbene** kom opp i et antall på 773 individer og dreide seg sannsynligvis om øst Europeiske og Russiske populasjoner. Til sammen ble det 736 **Dvergørn**. Det trakk rimelig godt med andre rovfugl også.

Litt av fangsten i mangroveskogen ved Bab Al Mandab. Gråspottesanger(t.v.) og løvsanger(t.h.)

Til sammen på 4 dager fikk vi 1644 individer fordelt på artene **Fiskeørn**, **Svartglente**, **Åtselgribb**, **Sivhauk**, **Steppehauk**, **Enghauk**, **Spurvehauk**, **Steppevåk**, **Dvergørn**, **Steppeørn** og **Tårnfalk**. I tillegg til å studere rovfugltrekket satt vi opp mistnett i en diger mangroveskog og tittet selvfølgelig utover sjøen etter feite sjøfuglarter. Det å få satt opp mistnett tok sin tid. Siden ingen hadde tatt med seg øks tok det flere timer å få hogd ned noen greiner med lommekniv... Men man fikk lønn for strevet. Spennende arter som **Krabbehegre**, **Blekspottesanger**, **Gråspottesanger** og mere vanlige arter som **Myrsanger** og **Løvsanger** havnet raskt i nettmaskene! Rovfugltrekket var konsentrert til morgentimene, så på ettermiddagen speidet vi etter godbiter utover havet. De mest tallrike sjøfuglartene var **Brunsula** og **Perserlire**. I løpet av de 4 dagene i Bab al Mandabs kokende hete fikk vi mellom svømmeturene i Rødehavet observert bl.a. **Maskesule**, **Araberskarv**, **Blåmaskestork**, **Hvitbrystlo**, **Tereksnipe**, **Polarjo**, **Sotmåke**, **Rødehavsmåke**, **Hinduterne**, **Bengalterne** og **Araber-**

dvergterne. Når det gjelder småfugl fikk vi en snadder bombe den 25.03. Det var en flott **Fjellkalanderlerke**! Andre karakterarter i ørkenen var **Svartkronelerke** og **Langneblerke**.

Al Mahwit

Det stedet jeg nå skal fortelle om er virkelig en perle for fugler i Yemen. På en 2 dagers ekspedisjon med Yemen Ornithological Society fikk jeg hele 5 nye endemiske arter for oppholdet mitt i landet! Al Mahwit er en nydelig landsby bygd på ekte tradisjonell måte av lokal leire og stein. Landsbyen ligger ca 7 mil vest for Sanaa. Dette må være arkitektenes drømmeland. Folkene som holder til her er blant de vennligste i hele Yemen! Vi ankom byen på kvelden den 01.04. Rett før mørket falt på kom jeg til å titte opp på en gammel radiomast bak hotellet. Oy-oy-oy! Øynene spratt sikkert 10 cm ut av hodet mitt. Jeg så rett inn i øynene på en diger ugle! En **Flekkehubro**! De fleste på ekspedisjonen fikk med seg denne flotte fuglen før den lettet og lydløst fløy av gårde for å jakte etter en godbit. Etter en

Typisk yemensk landskap med flere tusen meter høye fjell. Her nær Al Mahwit.

god natts søvn sto vi opp kl. 0600 og begynte oppstigningen til et fjell i nærheten. En smal sti fulgte langs et uttørret elveleie. Oppover fjellet bar det. Svetten silte, og liter på liter med vann ble drukket... Vannet holdt på å havne ned i lungene i stedet da jeg så raskt som mulig klarte å få ropt ut: "Se der, en **Arabian Woodpecker!**" Dette var en av de endemiske artene jeg hadde drømt om.

En Arabian Woodpecker hann. En av de SW-Arabiske endemiske artene.

Ikke lenge etter fant vi også reiret til denne fuglen. Nok en flott observasjon til ABBA-prosjektet (Arabian Bird Breeding Atlas). Etter hvert bare strømmet det på med endemiske arter! Siden det vokser en del høge trær i Al Mahwit dukket det opp mange **Yemen Thrush** og **Yemen Warbler** som begge trives i et slikt biotop. Etter flere timers labbing kom vi opp på toppen av fjellet

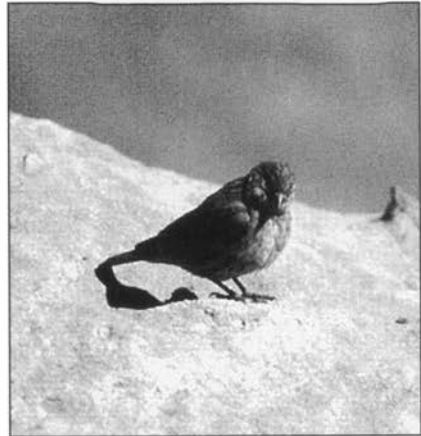
til en bitte liten landsby. Flere nysgjerrige unge gutter fulgte etter oss for å se hva vi holdt på med. Her oppe fant vi den endemiske **Arabian Partridge** i de steinete skråningene. Den siste endemiske arten i området "irriterte" meg stadig. Fuglen ble nesten alltid oppdaget ved hjelp av lyden som er tilnærmet identisk med **Stillitsens** fluktlåt! Men **Stillits** finnes jo ikke i Yemen! Det dreide seg om en **Gråhodesisik**. Det var vel mettet på endemiske arter at vi satte kursen tilbake til Sanaa igjen for å hvile ut etter to lange dager.

Kawkaban

"Riiing!" Telefonen kimte på hotellrommet i Sanaa. "Hallo?" svarte jeg. I den andre enden fikk jeg stemmen til en kjent britisk ornitolog, Rod Martins. Han var på besøk i Yemen for å lede en tur for Sunbird, en Britisk organisasjon for fuglefolk som vil på kryssetur til utlandet. Ryktene hadde jo spredt seg om denne nordmannen som ruslet rundt i Yemen, og Rod Martins ville gjerne titte litt på fugl før han skulle guide

fugleturister. Vi bestemte oss for å dra til Kawkaban. Dette er et supert område som dere lesere snart skal få merke! Rod Martins var en snakkesalig mann med mye og fortelle. Han er spesialist på draktterminologi til fugler. Vi la oss inn på et lite hotell i byen Kawkaban. Det var ikke lenge vi klarte å sitte stille! Måtte ut å hente noen nye arter! Landsbyen befinner seg hele 3000 m.o.h. Luften er tynn her oppe og det var deilig og kjølig denne første kvelden. Vi ruslet langs noen bratte klippevegger. Etter hvert falt nattermørket på. Både Rod og meg mente at det da kunne være muligheter for en uhyre sjelden art her. Jeg forsøkte å lokke på fuglen ved å blåse i hendene: "Hoooo-huhu-huhu." 5 sekunder senere svarer det fra klippekanten. Nå var det noen som fikk fart på seg. Rod befant seg selvfølgelig 100 meter lengre borte på klippeavsatsene og hørte ingen ting. Her måtte det briste eller bære. Jeg ropte alt jeg klarte på Rod som da kommer springende i sinnssyk fart. Jeg blåste i hendene igjen og fuglen ble kjempevill! Rod tok en lykt og listet seg innpå lyden. Lykta ble slått på. Og der, bare 5m(!) fra oss satt en **Klippekattugle**. For et syn. Dette er første observasjon på 20 år i fra Yemen. De påfølgende netter fant vi hele 3 forskjellige individer av denne arten. Jeg bestemte meg for å være noen dager her oppe i fjellet etter at Rod måtte ta hånd om fuglegruppen sin. Det gjorde jeg klokt i, for her kunne en bare sanke nye endemiske arter. Vanlig langs de høye klippene, samt på husvegger, fant jeg den endemiske **Yemenirisk**. På høyfjellsplatået som strakte seg milevis innover i ødemarken var også den endemiske **Yemenjernspurv** vanlig. Med så tynn luft og så høyt over havet som Kawkaban ligger er det likevel naturlig at arts mangfoldet synker. Men arter som **Red-capped Lark** og **Tartarpiplerke**

finnes hekkende her. Mot slutten av oppholdet mitt i fjellene besøkte jeg en flott wadi, Wadi Rhasuan. Hotelleieren og et fransk ektepar ble med på turen. Vegetasjonen var noe av det ræste jeg så i Yemen. Høye trær og kratt skjulte nok en endemisk art: **Gullvingefink!**

På bratte, høye fjellplatåer finner man den SW-Arabiske endemiske Yemenirisk.

Tihama

Etter mange dager oppe i fjellheimen gikk jeg gjennom artslisten for turen. Et lite mål med turen var å se alle de endemiske artene i Yemen. Nå gjensto det bare å finne den siste endemiske arten, **Solspurv**. Denne spurvefuglen lever i en forblåst ødemark med et tørt og varmt klima, Tihama sletten. Etter noen dagers planlegging var jeg klar. Jeg satte meg inn i en taxi fra Sanaa og turet østover mot kystbyen Al-Hudayda. Det var litt av et tryne taxisjåføren fikk da jeg sa: "Stopp her!" Midt i ødemarken fikk sjåføren beskjed om å sette meg av. Det ble selvfølgelig en del mumling i bilen, men ut ville jeg. Jeg følte meg ganske alene i det taxien forsvant i en støvsky i horisonten... Men ut på tur bar det. Møtte snart på flere

Disse gåsegribbene fråter på en død ku utenfor byen Kawkaban, 3000 m.o.h.

Nubianattravn. De har en kryptisk kamuflasje-drakt og jeg fikk bare sett dem i det de lettet fra bakken noen meter foran meg. Etter flere timers labbing satt jeg meg under en liten busk for å hvile litt. Men hva var dette? Jeg synes så tydelig jeg skimtet en bevegelse bak en busk. Nei så stilig, det viste seg å være en **Arabertrappe!** Den sky fuglen spankulerte stolt utover i det tørre området. Disse fuglene, tross størrelsen, har en unik evne til liksom bare å forsvinne i terrenget. Jeg ruslet i ennå noen timer til jeg oppdaget noen høyere trær i det fjerne. Hundrevis av gule fugler virret rundt i tretoppene. Jeg hadde funnet arten jeg håpet på. En koloni på ca 50 par med **Solspurv!** For et syn. Disse knallgule fuglene er sannelig som en liten miniatyr-sol hver for seg. Jeg blir i dette ørkenlandskapet noen dager. Kanskje litt triste dager. Jeg så nemlig at datoen på returbilletten min bare var 5 dager unna... Jeg tok et siste farvel med **Solspurven** og satte vendereis mot Sanaa.

Hjem, kjære hjem

Det er en ting som er like ille hver gang en skal dra hjem fra ekspedisjonene man har vært med på. Avskjedens time... Men det er nå bare slik det er. Jeg hadde møtt mange flotte personligheter på min reise gjennom "Det Lykkelige Arabia". Jeg vil nok alltid huske flokkene med barn som alltid ville hjelpe meg ute i ødemarken. Det er nok barna som gir Yemen liv og kontraster! Jeg tok farvel med David Stanton og Yemen Ornithological Society. Den samme lekse gjennom tollens måtte til før jeg kunne sette meg i KLM's flight mot Amsterdam og Oslo. Totalt kom jeg opp i 185 arter. Felthåndboka Field Guide to the Birds Of The Middle East (R. F. Porter m.fl.) dekker alle artene i Yemen. For spesielt interesserte kan artsliste med kommentarer fåes ved å henvende seg til forfatteren.

Forfatterens adresse:

Postboks 766,
4601 Kristiansand

Kr.sand lokallags småfuglkasseprosjekter - Resultater 1997.

Av Øyvind Fjeldsgård

Småfuglkasseprosjektene til NOF Kr.sand fortsetter med uforminset styrke. Vi har opprettholdt avtalene med våre 4 samarbeidspartnere, samt at vi har inngått en ny avtale om et prosjekt ved Hellevika Naturskole. Dette prosjektet ble fullført i april 98, slik at det stod klart til hekkeseasonen 98.

Totalt ble det registrert hekking i 155 av 240 kasser. Det er likt med i fjor. Det ble registrert 9 forskjellige arter i kassene (10 i 97). Det var en liten økning av meiser (+12 %), mens stær (- 50 %) og svarthvitfluesnapper (- 8 %) gikk tilbake. For de andre artene var det liten endring.

Hekkeoversikt:

ARTSTED	Dyreparken	Agder natur museum	Ravndalen	Odderøya	Totalt	Andel
Blåmeis	17 (+5)	3 (-1)	6 (-3)	3 (+1)	29 (+2)	12,10 %
Kjøttmeis	31 (+6)	7 (+1)	7 -	13 (+2)	58 (+9)	24,20 %
Sv.hv.fl.snapper	38 (-8)	3 -	8 (+3)	6 (+1)	55 (-5)	22,90 %
Gråfl.snapper		1 -			1 -	0,40 %
Gråspurv	4 (-1)				4 (-1)	1,70 %
Pilfink	1 (+1)				1 (+1)	0,40 %
Linerfe	1 -				1 -	0,40 %
Stær	3 (-6)	2 (+1)			5 (-5)	2,10 %
Svartrost		1 -			1 -	0,40 %
Hekking	95 (-5)	17 (+1)	21 -	22 (+4)	155 (-2)	64,40 %
Yeps	1 (+1)				1 (+1)	0,40 %
Tom	54 (+7)	13 (-1)	9 -	8 (-4)	84 (+4)	35 %
Totalt kasser	150	30	30	30	240	100 %

Fig 1. Antall hekkende fugl i de forskjellige kasseområdene. Tallene i parentes er endringer fra i fjor.

Hagefugltelling i Kr.sands området - Vinteren 1997/98.

Av Øyvind Fjeldsgård

Høsten 1997 arrangerte NOF Kr.sand lokallag et fugleforingsmøte. Dette ble blant annet annonsert i Fædrelandsvennen og ble holdt på Lærerskolen. I forbindelse med dette møtet samt ved kjøp av for ble det delt ut skjema til registrering av fugl på

foringsplassen. I løpet av sommeren/høsten fikk vi tilbake 8 skjemaer. Disse er også blitt videresendt til NOF's landsomfattende hagefugltelling. Resultatene vil også bli tatt med i arbeidet med vinteratlas. Hagefugltellingene vil fortsette også neste

vinter, og alle medlemmer vil få tilsendt skjema for registrering av fugl vinteren 98/99. (Gjelder kun medlemmer av Kr.sand lokallag) Desto flere som er med på registreringene, jo bedre resultater får vi. Vi håper at så mange som mulig vil være med. Minner om at vi også i år selger solsikkefrø til meget gunstige medlemspriser.

Oppsummering av resultatene

I oppsummeringen er tallene fra uke 48 til 15 brukt. Ikke alle har registrert i alle ukene, men totalt er det blitt 129

registreringsuker. 4 observatører har registrert i alle 20 ukene. Det ble tallet 10001 fugl av 43 arter. 8 arter ble registrert i samtlige hager, og av disse ble 2 arter (kjøttmeis og blåmeis) registrert i alle telleukene i alle hagene. Hele 14 arter ble registrert i alle ukene fra uke 48 til 15. Flest fugl var det i uke 52 med 2235 fugl, mens uke 6 var den mest artsrike med 31 arter. De mest tallrike artene ble: Kjøttmeis 2472, grønnfink 1307, gråspurv 944, blåmeis 876, bokfink 642 og dompap 642. Disse 6 artene stod for 69 % alle registreringene.

Oversikt over de registrerte artene:

Art	Antall	% av totalt antall	Antall uker registrert	Totalt antall uker	Antall hager
Kjøttmeis	2472	24,72	20	129	8
Grønnfink	1307	13,07	20	127	8
Gråspurv	944	9,44	20	64	4
Blåmeis	876	8,76	20	129	8
Bokfink	642	6,42	19	46	6
Dompap	642	6,42	20	81	7
Skjære	475	4,75	20	104	8
Bydue	360	3,60	17	17	1
Svartrost	307	3,07	20	111	8
Gulspurv	284	2,84	20	65	6
Spettmeis	197	1,97	20	98	6
Bjørkefink	185	1,85	19	45	8
Kråke	182	1,82	20	77	5
Kjernebiter	178	1,78	19	38	5
Svartmeis	136	1,36	18	60	7
Granmeis	103	1,03	16	47	6
Pilfink	96	0,96	17	42	5
Gråtrost	89	0,89	11	16	5
Rødstrupe	84	0,84	20	69	6
Nøtteskrake	71	0,71	16	20	3
Flaggspett	52	0,52	20	49	6
Grønnsisik	50	0,50	16	20	5
Munk	48	0,48	20	37	5
Sidensvans	47	0,47	3	3	2
Spurvehauk	44	0,44	20	42	5
Gråsisik	42	0,42	9	6	3
Trekyper	20	0,20	12	16	2
Jernspurv	15	0,15	10	14	5
Stør	10	0,10	2	3	3
Stjertmeis	10	0,10	2	2	1
Gjerdsmelt	5	0,05	5	5	3

Art	Antall	% av totalt antall	Antall uker registrert	Totalt antall uker	Antall hager
Ringdue	4	0,04	2	2	2
Gråspett	3	0,03	3	3	2
Måltrost	3	0,03	3	3	3
Rødvingetrost	3	0,03	3	3	1
Grønnspekk	3	0,03	3	3	2
Hønselhauk	3	0,03	3	3	2
Løvméis	2	0,02	2	2	1
Ringtrost	2	0,02	2	2	1
Nøttekråke	2	0,02	2	2	1
Grankorsnebb	1	0,01	1	1	1
Duetrost	1	0,01	1	1	1
Dvergspett	1	0,01	1	1	1
Sum	10001	100	20	129	8

Rettelse til «Gran Canarias hemmeligheter» (Piplerka nr. 1 - 1998):

Ved en misforståelse av feltguiden, Birds Of Britain & Europe With North Africa And The Middle East, Hermann Heinzel m.fl., som vi brukte på Kanariøyene, oppstod en feil angående opplysninger om de endemiske underartene av Gransanger vi observerte på Gran Canaria. Jeg vil nå peke på noen av de gale inntrykkene vi folte feltguiden gav og hvorfor vi dermed tok feil av underarts-bestemmelsen. Siste observasjon av underarten *exsul* ble gjort i 1940 og den fantes da kun på øya Lanzarote! I tillegg fryktes det at *exsul* er utdødd. Hvorfor gir da feltguiden et inntrykk av at underarten *canariensis* fortsatt finnes på alle de store øyene sammen med underarten *canariensis*, bortsett (!) fra på Lanzarote, hvor det faktisk er farget inn koden for kun vinterobs. av gransanger !!! Det var/er jo nettopp på denne øya *exsul* siste ble sett/fortsatt finnes. Det er også litt merkelig at feltguiden har en detaljert tegning av *exsul* når den fryktes utdødd og som nevnt tidligere ikke er sett på 58 år. Observasjonen av *exsul* kan dermed utelukkes fra Gran Canaria. Underarten *canariensis* er derimot svært vanlig på Gran Canaria. Dens karakteristiske cettisangerlike sang samt mørke overside i kontrast til blek underside og gule striper på flankene gir en sikker underartsbestemmelse. Den er såpass forskjellig fra andre underarter av gransanger at engelskmenn nå betrakter *canariensis* som en egen art (Canary Island Chiffchaff, *Phylloscopus canariensis*)! Hvilken annen underart vi observerte langs kysten, med forskjellige fargenyanser og lyd enn *canariensis*, vil derfor nå forbli uvisst. Som en tilleggsopplysning kan jeg bemerke at underartene *collybita* og *abietinus* regelmessig besøker Kanariøyene på trekk. Underarten *brehmii* er også observert, dog i mindre antall en de to foregående. Siden vi besøkte øyene i trekktiden kan det godt ha vært en av disse underartene vi så. Dessverre gjorde vi ingen inngående studier av den andre underarten siden vi slapt antok at den andre underarten som så helt forskjellig ut fra *canariensis* måtte vært *exsul*. Flere opplysninger om underarter av gransanger og underarter som blant engelskmenn nå blir betraktet som egne arter finnes i bladet British Birds, vol. 91, no. 9, september 1998.

Roy E. Wrånes.

Lista Ringmerkingsgruppe 1996.

Av Nils Helge Lorentzen

I 1996 var følgende merkere aktive: Jan Erik Røer, Nils Helge Lorentzen, Bjørn Erik Hellang, Marton Berntsen, Kåre Olsen, Knut Olsen, Tor Oddvar Hansen, Geir H. Stølen, Svein A. Grimsby, Per Øyvind Grimsby, Geir Grimsby, Atle Grimsby, Kjell P. Grimsby og Eivind Schiander. I tillegg har vi på Lista Fuglestasjon hatt god hjelp fra en rekke ringmerkere både fra inn- og utland.

Lokalitetene det ble satset mest på var : **Lista Fuglestasjon.** (Lista fyr og Slevdalsvann) og **Mønstermyr** i Flekkefjord kommune, samt foringsplassmerking på flere steder. Vi har i år satset spesielt på følgende arter/prosjekter: ESF, havsvale, sildemåke, fossekall og blåstrupe.

I løpet av året har vi mottatt 241 gjenfunn av 44 arter. Av kontroller har vi fått svar

på 74 norske og 17 utenlandske fordelt på 24 arter. De utenlandske kontrollene var som følger: En **musvåk** merket som pull i Sverige 10 mnd. tidligere ble funnet død i Lyngdal, en **tjeld** merket i England 6 ½ år tidligere ble funnet død Litlerauna, Farsund, ei **hornugle** merket Finland 3 år og 8 mnd. tidligere, ei **hubro** merket som pull i Sverige to år tidligere ble drept mot kraftledning i Lyngdal, en **svarttrost** merket i Danmark, en **sivsanger** fra Belgia merket to år tidligere, en **tornsanger** merket i Danmark, en **fuglekonge** merket i Sverige ble kontrollert på Mønstermyr 18 dager etter, seks **grønnfink** merket i Danmark og en fra England, en **gråsisik** merket Hammarö, Sverige ble kontrollert Mønstermyr 9 dager etter, og til slutt en **sivspurv** merket i Tsjekia i januar og kontrollert i Slevdalsvann 10 mnd. etter.

Ringmerkingsoversikt Lista Ringmerkingsgruppe 1996:

Art	Tidl. ringm.	Pull 1996	Fg. 1996	Tils. 1996	Totalt
Smålom, <i>Gavia stellata</i>	1	-	-	-	1
Havhest, <i>Fulmarus glacialis</i>	1	-	1	1	2
Havsvale, <i>Hydrobates pelagicus</i>	34	-	4	4	38
Stormsvale, <i>Oceanodroma leucorhoa</i>	2	-	-	-	2
Havsule, <i>Sula bassana</i>	5	-	-	-	5
Storskarv, <i>Phalacrocorax carbo</i>	3	-	-	-	3
Gråhegre, <i>Ardea cinerea</i>	33	-	-	-	33
Knoppsvane, <i>Cygnus olor</i>	4	-	-	-	4
* Sangsvane, <i>Cygnus cygnus</i>	-	-	1	1	1
Grågås, <i>Anser anser</i>	1	-	-	-	1
Kanadagås X Grågås, <i>B. can X A. ans</i>	1	-	-	-	1
Kanadagås, <i>Branta canadensis</i>	99	-	-	-	99
Gravand, <i>Tadorna tadorna</i>	6	-	-	-	6
Krikkand, <i>Anas crecca</i>	99	-	2	2	101
Stokkand, <i>A. platyrhynchos</i>	15	-	1	1	16
Toppand, <i>Aythya fuligula</i>	1	-	-	-	1
* Bergand, <i>A. Marila</i>	-	-	1	1	1
* Kvinand, <i>Bucephala clangula</i>	-	-	1	1	1
Ærfugl, <i>Somateria mollissima</i>	2	-	-	-	2
Havelle, <i>Clangula hyemalis</i>	5	-	-	-	5

Lista Ringmerkingsgruppe 1996.

Art	Tidl. ringm.	Pull 1996	Fg. 1996	Tils. 1996	Totalt
Svartand, <i>Melanitta nigra</i>	3	-	-	-	3
Sjøorre, <i>M. fusca</i>	1	-	-	-	1
Siland, <i>Mergus serrator</i>	1	-	-	-	1
Vepsevåk, <i>Pernis apivorus</i>	1	-	-	-	1
Sivhauk, <i>Circus aeruginosus</i>	8	-	-	-	8
Myrhauk, <i>C. cyaneus</i>	1	-	-	-	1
Hønsehauk, <i>Accipiter gentilis</i>	51	4	-	4	55
Spurvehauk, <i>A. nisus</i>	133	-	16	16	149
Musvåk, <i>Buteo buteo</i>	12	-	-	-	12
Fjellvåk, <i>B. lagopus</i>	6	-	-	-	6
Kongeørn, <i>Aquila chrysaetos</i>	2	-	-	-	2
Tårnfalk, <i>Falco tinnunculus</i>	23	4	1	5	28
Dvergfalk, <i>F. columbarius</i>	20	-	-	-	20
Lirype, <i>Lagopus lagopus</i>	1	-	-	-	1
Orrfugl, <i>Tetrao tetrix</i>	2	-	-	-	2
Storfugl, <i>T. urogallus</i>	11	-	-	-	11
Vannrikse, <i>Rallus aquaticus</i>	7	-	3	3	10
Myrrikse, <i>Porzana porzana</i>	2	-	1	1	3
Akerrikse, <i>Crex crex</i>	10	-	-	-	10
Sivhøne, <i>Gallinula chloropus</i>	1	-	-	-	1
Sothøne, <i>Fulica atra</i>	5	-	-	-	5
Tjeld, <i>Haematopus ostralegus</i>	204	-	-	-	204
Dverglo, <i>Charadrius dubius</i>	5	6	-	6	11
Sandlo, <i>C. hiaticula</i>	820	-	-	-	820
Boltit, <i>C. morinellus</i>	2	-	-	-	2
Heilo, <i>Pluvialis apricaria</i>	12	-	-	-	12
Tundralo, <i>P. squatarola</i>	34	-	-	-	34
Vipe, <i>Vanellus vanellus</i>	511	8	5	13	524
Polarsnipe, <i>Calidris canutus</i>	1341	-	-	-	1341
Sandløper, <i>C. alba</i>	116	-	-	-	116
Dvergsnipe, <i>C. minuta</i>	1088	-	-	-	1088
Temmincksnipe, <i>C. temminckii</i>	7	-	-	-	7
Tundrasnipe, <i>C. ferruginea</i>	446	-	-	-	446
Fjæreplytt, <i>C. maritima</i>	20	3	-	3	23
Myrsnipe, <i>C. Alpina</i>	10944	-	-	-	10944 (10)
Fjellmyrløper, <i>Limicola falcinellus</i>	2	-	-	-	2
Rustsnipe, <i>Tryngites subruficollis</i>	1	-	-	-	1
Brushane, <i>Philomachus pugnax</i>	112	-	-	-	112
Kvartbekkasin, <i>Lymnocyptes minimus</i>	130	-	4	4	134
Enkeltbekkasin, <i>G. gallinago</i>	158	-	12	12	170
Dobbeltbekkasin, <i>G. media</i>	2	-	1	1	3
Rugde, <i>Scolopax rusticola</i>	21	4	4	8	29
Lappsbove, <i>Limosa lapponica</i>	62	-	-	-	62
Småspove, <i>Numenius phaeopus</i>	1	-	-	-	1
Storspove, <i>N. arquata</i>	30	5	-	5	35
Rødstilk, <i>T. totanus</i>	229	-	-	-	229
Gluttsnipe, <i>T. nebularia</i>	7	-	3	3	10
Skogsnipe, <i>T. ochropus</i>	26	-	8	8	34
Grønnstilk, <i>T. glareola</i>	19	-	-	-	19
Strandsnipe, <i>Actitis hypoleucos</i>	442	6	4	10	452
Steinvender, <i>Arenaria interpres</i>	285	-	1	1	286
Svømmesnipe, <i>Phalaropus lobatus</i>	1	-	-	-	1
Polarsvømmesnipe, <i>P. fulicarius</i>	1	-	-	-	1
* Tyvjo, <i>Stercorarius parasiticus</i>	-	3	-	3	3
Hettemåke, <i>Larus ridibundus</i>	6106	-	-	-	6106
Fiskemåke, <i>L. canus</i>	2063	85	2	87	2150

Art	Tidl. ringm.	Pull 1996	Fg. 1996	Tils. 1996	Totalt	
Sildemåke, <i>L. fuscus</i>	11492	237	1	238	11730	(8)
Gråmåke, <i>L. argentatus</i>	2572	327	-	327	2899	
* Polarmåke, <i>L. Hyperboreus</i>	-	2	-	2	2	
Svartbak, <i>L. marinus</i>	580	18	-	18	598	
Splitterne, <i>Sterna sandvicensis</i>	2	-	-	-	2	
Makrellterne, <i>S. hirundo</i>	1207	-	-	-	1207	
Rødnebbterne, <i>S. paradisaea</i>	143	66	-	66	209	
Lomvi, <i>Uria aalge</i>	38	-	2	2	40	
* Polarlomvi, <i>Uria lomvia</i>	-	-	4	4	4	
Teist, <i>Cepphus grylle</i>	2	-	-	-	2	
Alkekonge, <i>Alle alle</i>	15	-	3	3	18	
Lunde, <i>Fratercula arctica</i>	2	-	-	-	2	
Bydue, <i>Columba livia</i>	2	-	1	1	3	
Ringdue, <i>C. palumbus</i>	34	-	-	-	34	
Tyrkerdue, <i>Streptopelia decaocto</i>	13	-	-	-	13	
Gjøk, <i>Cuculus canorus</i>	21	-	4	4	25	
Hubro, <i>Bubo bubo</i>	1	-	-	-	1	
Haukugle, <i>Surnia ulula</i>	1	-	-	-	1	
Spurveugle, <i>Glaucidium passerinum</i>	4	-	1	1	5	
Kattugle, <i>Strix aluco</i>	194	14	2	16	210	
Hornugle, <i>Asio otus</i>	35	-	2	2	37	
Jordugle, <i>A. flammeus</i>	20	-	1	1	21	
Perleugle, <i>Aegolius funereus</i>	207	-	309	309	516	
Tårnseiler, <i>Apus apus</i>	35	-	13	13	48	
Isfugl, <i>Alcedo atthis</i>	2	-	-	-	2	
Hærfugl, <i>Upupa epops</i>	2	-	-	-	2	
Vendehals, <i>Jynx torquilla</i>	800	7	10	17	817	
Gråspett, <i>Picus canus</i>	10	-	-	-	10	
Grønnspekk, <i>P. viridis</i>	25	-	-	-	25	
Svartspett, <i>Dryocopus martius</i>	4	-	-	-	4	
Flaggspekk, <i>Dendrocopos major</i>	201	-	1	1	202	
Hvitryggspekk, <i>D. leucotos</i>	21	10	-	10	31	
Dvergspett, <i>D. minor</i>	50	-	8	8	58	
Tretåspett, <i>Picoides tridactylus</i>	1	-	-	-	1	
Dverglerke, <i>Calandrella brachdactyla</i>	1	-	-	-	1	
Sanglerke, <i>Alauda arvensis</i>	210	4	3	7	217	
Sandsvale, <i>Riparia riparia</i>	2483	-	114	114	2597	
Låvesvale, <i>Hirundo rustica</i>	2479	10	150	160	2639	
Taksvale, <i>Delichon urbica</i>	73	-	-	-	73	
Markpiplerke, <i>Anthus campestris</i>	1	-	-	-	1	
Sibirpiplerke, <i>A. hodgsoni</i>	1	-	-	-	1	
Trepipplerke, <i>A. trivialis</i>	2760	4	184	188	2948	
Tundrapipplerke, <i>A. gustavi</i>	1	-	-	-	1	
Heipipplerke, <i>A. pratensis</i>	4317	1	412	413	4730	
Lappipplerke, <i>A. cervinus</i>	4	-	1	1	5	
Skjærpipplerke, <i>A. spinoletta</i>	456	-	17	17	473	
Gulerle, <i>Motacilla flava</i>	213	-	22	22	235	
Vintererle, <i>M. cinerea</i>	6	-	1	1	7	
Linerle, <i>M. alba</i>	1819	15	132	147	1966	
Sidensvans, <i>Bombycilla garrulus</i>	145	-	27	27	172	
Fossekal, <i>Cinclus cinclus</i>	951	31	3	34	985	
Gjerdsmett, <i>Troglod. troglodytes</i>	4392	-	363	363	4755	
Jernspur, <i>Prunella modularis</i>	6136	6	726	732	6868	
Rødstrupe, <i>Eriothacus rubecula</i>	12325	12	933	945	13270	(6)
Nattergal, <i>Luscinia luscinia</i>	8	-	-	-	8	
Blåstrupe, <i>L. svecica</i>	866	56	29	85	951	

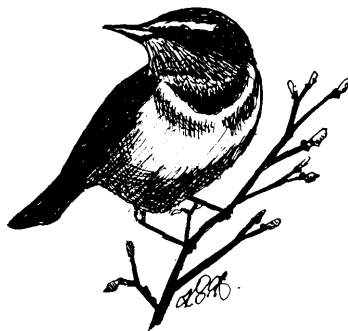
Lista Ringmerkningsgruppe 1996.

Art	Tidl. ringm.	Pull 1996	Fg. 1996	Tils. 1996	Totalt	
Svartrødstjert, <i>Phoenicurus ochruros</i>	32	-	11	11	43	
Rødstjert, <i>Ph. phoenicurus</i>	1035	8	157	165	1200	
Buskskvett, <i>Saxicola rubetra</i>	1943	-	141	141	2084	
Svartstrupe, <i>S. torquata</i>	3	-	-	-	3	
Steinskvtett, <i>Oenanthe oenanthe</i>	1668	5	140	145	1813	
Ringtrost, <i>Turdus torquatus</i>	77	6	4	10	87	
Svarttrost, <i>T. merula</i>	5952	21	590	611	6563	
Gråtrost, <i>T. pilaris</i>	1895	16	97	113	2008	
Måltrost, <i>T. philomelos</i>	2646	7	132	139	2785	
Rødvingetrost, <i>T. iliacus</i>	5252	14	438	452	5704	
Duetrost, <i>T. viscivorus</i>	24	-	1	1	25	
Starrsanger, <i>Locustella certhiola</i>	1	-	-	-	1	
Gresshoppesanger, <i>L. naevia</i>	155	-	21	21	176	
Sumpsanger, <i>L. luscinioides</i>	1	-	-	-	1	
Vannsanger, <i>Acrocephalus paludicola</i>	14	-	3	3	17	
Sivsanger, <i>A. schoenobaenus</i>	7392	-	827	827	8219	
Åkersanger, <i>A. agricola</i>	4	-	1	1	4	
Busksanger, <i>A. dumetorum</i>	3	-	-	-	3	
Myrsanger, <i>A. palustris</i>	113	-	26	26	139	
Rørsanger, <i>A. scirpaceus</i>	4740	-	406	406	5146	
Trostesanger, <i>A. arundinaceus</i>	3	-	1	1	4	
Gulsanger, <i>H. icterina</i>	198	-	10	10	208	
Spottesanger, <i>H. polyglotta</i>	1	-	-	-	1	
Rødstrupesanger, <i>Sylvia cantillans</i>	1	-	-	-	1	
Hauksanger, <i>S. nisoria</i>	53	-	8	8	61	
Møller, <i>S. curruca</i>	670	-	57	57	727	
Tornsanger, <i>S. communis</i>	3007	-	293	293	3300	
Hagesanger, <i>S. borin</i>	4404	5	401	406	4810	
Munk, <i>S. atricapilla</i>	4835	-	474	474	5309	
Østsanger, <i>Phylloscopus trochiloides</i>	4	-	-	-	4	
Lappsanger, <i>Ph. borealis</i>	1	-	-	-	1	
Fuglekongesanger, <i>Ph. proregulus</i>	4	-	2	2	6	
Gulbrynsanger, <i>Ph. inornatus</i>	41	-	6	6	47	
Brunsanger, <i>Ph. fuscatus</i>	1	-	-	-	1	
Bøksanger, <i>Ph. sibilatrix</i>	130	-	7	7	137	
Gransanger, <i>Ph. collybita</i>	1555	-	356	356	1911	
Løvsanger, <i>Ph. throchilus</i>	40141	31	3937	3968	44109	(1)
Fuglekonge, <i>Regulus regulus</i>	12854	-	959	959	13813	(5)
Rødtoppfuglekonge, <i>R. ignicapillus</i>	2	-	-	-	2	
Gråfluesnapper, <i>Muscicapa striata</i>	806	13	55	68	874	
Dvergfluesnapper, <i>Ficedula parva</i>	2	-	1	1	3	
Sv.hv.fluesnapper, <i>F. hypoleuca</i>	10878	838	222	1060	11938	(7)
Skjeggmeis, <i>Panurus biarmicus</i>	152	-	6	6	158	
Stjertmeis, <i>Aegithalos caudatus</i>	1410	-	43	43	1453	
Løvmeis, <i>Pares palustris</i>	264	-	6	6	270	
Granmeis, <i>P. montanus</i>	1409	-	106	106	1515	
Toppmeis, <i>P. cristatus</i>	21	-	-	-	21	
Svartmeis, <i>P. ater</i>	2220	15	1062	1077	3297	
Blåmeis, <i>P. caeruleus</i>	14465	127	5034	5161	19626	(3)
Kjettmeis, <i>P. major</i>	19837	371	1211	1582	21419	(2)
Pungmeis, <i>Remiz pendulinus</i>	2	-	-	-	2	
Spettmeis, <i>Sitta europea</i>	662	25	26	51	713	
Trekryper, <i>Certhia familiaris</i>	540	-	7	7	547	
Tornskate, <i>Lanius collurio</i>	143	-	18	18	161	
Varsler, <i>L. excubitor</i>	19	-	2	2	21	
Rødhodevarsler, <i>L. senator</i>	1	-	-	-	1	

Art	Tidl. ringm.	Pull 1996	Fg. 1996	Tils. 1996	Totalt
Nøtteskrike, <i>Garrulus glandarius</i>	203	-	21	21	224
Skjære, <i>Pica pica</i>	224	2	7	9	233
Nøttekråke, <i>Nucifraga caryocatactes</i>	82	-	1	1	83
Kaie, <i>Corvus monedula</i>	98	-	-	-	98
Kornkråke, <i>C. frugilegus</i>	2	-	-	-	2
Kråke, <i>C. corone</i>	477	-	-	-	477
Ravn, <i>C. corax</i>	3	-	-	-	3
Stær, <i>Sturnus vulgaris</i>	9605	33	287	320	9925
Rosenstær, <i>S. roseus</i>	1	-	-	-	1
Gråspurv, <i>Passer domesticus</i>	1511	-	60	60	1571
Middelhavsspurv, <i>P. hispaniolensis</i>	1	-	-	-	1
Pilfink, <i>P. montanus</i>	1076	5	61	66	1142
Bokfink, <i>Fringilla coelebs</i>	7088	9	499	508	7596
Bjørkefink, <i>F. montifringilla</i>	6611	-	4579	4579	11190 (9)
Grønnefink, <i>Carduelis chloris</i>	12262	5	2132	2137	14399 (4)
Stillits, <i>C. carduelis</i>	13	-	4	4	17
Grønnsisik, <i>C. spinus</i>	6531	-	306	306	6837
Tornirisk, <i>C. cannabina</i>	1089	-	123	123	1212
Bergirisk, <i>C. flavirostris</i>	352	-	3	3	355
Gråsisik, <i>C. flamma</i>	9317	5	731	736	10053
Polarsisik, <i>C. hornemanni</i>	91	-	4	4	95
Båndkorsnebb, <i>Loxia leucoptera</i>	8	-	-	-	8
Grankorsnebb, <i>L. curvirostra</i>	545	-	3	3	548
Furukorsnebb, <i>L. pytyopsittacus</i>	4	-	-	-	4
Rosenfink, <i>Carpodacus erythrinus</i>	279	4	20	24	303
* Karminfink, <i>Carpodacus roseus</i>	-	-	1	1	1
Konglebit, <i>Pinicola enucleator</i>	3	-	-	-	3
Dompap, <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	2117	-	153	153	2270
Kjernebiter, <i>Coccoth. coccothraustes</i>	127	1	70	71	198
Lappspurv, <i>Calcarius lapponicus</i>	21	-	-	-	21
Snøspurv, <i>Plectrophenax nivalis</i>	20	8	-	8	28
Gulspurv, <i>Emberiza citrinella</i>	4747	1	149	150	4897
Hortulan, <i>E. hortulana</i>	13	-	-	-	13
Vierspurv, <i>E. rustica</i>	4	-	-	-	4
Dvergspurv, <i>E. pusilla</i>	12	-	3	3	15
Sibirspurv, <i>E. aureola</i>	1	-	-	-	1
Sivspurv, <i>E. schoeniclus</i>	6607	9	967	976	7583
Totalt (225 arter)	308075	2532	31044	33576	341651
Merkearter	218				225

Ringmerkingsgruppens adresse:

Lista RG
v/Nils Helge Lorentzen
c/o Lista Fuglestasjon,
4563 Borhaug

Kristiansand Ringmerkingsgruppe 1997.

Av Øyvind Fjeldsgård

Kristiansand RG har i 1997 hatt følgende merkere med lisens: Øyvind Fjeldsgård, Svein Grundetjern, Jan Michaelsen, Sven Rislaa, Eldar Wrånes og Roy Erling Wrånes. I tillegg har en del personer deltatt som medhjelpere, spesielt på Timenes.

Nettfangsten ble som tidligere år konsentrert på Timenes, hvor bemanningen også i år har vært bra. Totalt ble det fanget 6387 fugl på 66 merkedager på Timenes i løpet av høsten. Det ble spesielt satset på fanging av trepiplerke, jernspurv og rødstrupe, noe som ga bra resultater for disse artene.

Pullus merkingen ble i all hovedsak konsentrert om merking i fuglekasser og merking av fiskemåkeunger i koloniene rundt Kr.sand. Det ble også prøvd på merking av vadere på Hamresanden, noe som ga et magert resultat. Vinterstid ble det merket på forskjellige foringsplasser.

Det ble i 1997 merket 7762 fugler av 69 arter, noe som er det beste resultatet både m.h.t. antall fugl og antall arter som merkegruppa har hatt. Det ble i 1997 merket 21 nye arter for gruppa. I 1997 fikk vi melding om 30 gjenfunn av 10 arter, og svar på 29 kontroller av fugl merket av andre.

Gjenfunn 1997:

Vi fikk i 1997 melding om 30 gjenfunn hvor av 13 var fra utlandet.

Fiskemåke: 1 lokalfunn, 1 merket pull 6/7-97 Varodden funnet død i Nederland 28/7-97

Sildemåke: 1 funn fra Frankrike 12 etter merking

Kråke: 7 lokale funn av samme fugl 2-3 mnd. etter merking.

Blåmeis: 1 lk merket 13/10-96 Timenes kontrollert Jomfruland 22/11-96.

Rødstrupe: 3 funn fra utlandet. 1 lk merket Timenes 2/10-96 funnet drept mot vindu på Helgoland 2 dager etter merking. 1 lk merket Timenes 11/9-96 funnet død i Frankrike 12/10-96 og 1 lk merket 28/9-96 Timenes kontrollert Tyskland 18/4-97.

Svarttrost: 1 lk merket Timenes 27/9-95 kontrollert England 3/12-96, 1 lk merket Timenes 2/10-96 funnet død Island 22/12-96 og et lokalfunn.

Jernspurv: 2 lk merket høsten 96 Timenes kontrollert hhv. Nederland 26/10-96 og Belgia 29/9-97.

Grønnfink: 8 funn, 3 fra Danmark, 3 fra Rogaland, 1 fra Vestfold, 1 fra Mandal fra 1 dag til 2 år etter merking.

Gråsisik: 2 lk merket Timenes høsten 1996, kontrollert hhv. Belgia 15/11-96 og Nederland 29/11-97.

Bjørkefink: 1 lk merket 2/11-95 Timenes funnet drept mot vindu 3/5-97 Finland.

Kontroller 1997:

Vi fikk 1997 svar på 29 kontroller av fugl merket av andre.

Knoppsvane: 10 kontroller, alle merket i Vest Agder og kontrollert i Kr.sand

Blåmeis: 1 lk merket Lista Fyr 9/10-96 kontrollert Timenes 22/10-96, 4 egen kontroller fra 2 mnd. til 14 mnd. etter merking.

Kjøttmeis: 1 lk merket Lista fyr 25/10-94 kontrollert Kilen 28/10-96, 19 egen kontroller fra 1 mnd. til 2 år etter merking. De fleste er kontrollert i nærheten av merkeplassen.

Spettmeis: 2 egenkontroller hhv. 1 og 3 år etter merking på merkeplassen.

Rørsanger: 1 lk merket 6/8-97 Sverige kontrollert 18 dg. etter på Timenes.

Løvsanger: 1 lk merket 31/7-97 Hareid kontrollert Timenes 15/8-97, 2 egen kontroller 1 år etter merking.

Jernspurv: 1 lk+ merket 28/8-96 Rogaland kontr. Timenes 28 dg. etter, 1 lk

merket Hordaland kontrollert Timenes 15 dager etter.

Heipiplerke: 1 merket Belgia og 1 merket Nederland kontr. Timenes 1 år etter.

Bjørkefink: 1 2k+ merket Mandal 9/1-96 kontrollert Timenes 8/10-96.

Grønnfink: 9 kontroller; 1 merket Danmark, 2 merket England, 1 merket Buskerud, 1 merket Telemark, og 4 merket Vest-Agder 5 dg. - 4½ år etter merking.

Gråsisik: 1 lk merket Kvinesdal 23/8-95 kontrollert Timenes 8/10-96.

Dompap: 1 lk merket Rogaland 27/11-96 kontrollert Kilen 15/3-97.

Gulspurv: 6 egen kontroller fra 1 mnd. til 2 år etter merking. Alle er kontrollert på merke plassen.

Ringmerkingsoversikt Kr.sand Ringmerkingsgruppe 1997:

Art	Tidl. ringm.	Pull 1997	Fg. 1997	Timenes 1997	Tils. 1997	Totalt
Gråhegre <i>Ardea cinerea</i>	11	13	-	-	13	24
Spurvehauk <i>Accipiter nisus</i>	4	-	-	1	1	5
* Tårnfalk <i>Falco tinnunculus</i>	-	4	-	-	4	4
* Sandlo <i>Charadrius hiaticula</i>	-	-	2	-	2	2
* Vipe <i>Vanellus vanellus</i>	-	3	-	-	3	3
* Gluttsnipe <i>Tringa nebularia</i>	-	-	1	-	1	1
* Hettemåke <i>Larus ridibundus</i>	-	-	1	-	1	1
* Fiskemåke <i>Larus canus</i>	-	103	-	-	103	103
* Alkekonge <i>Alle alle</i>	-	-	14	-	14	14
Kattugle <i>strix aluco</i>	4	2	-	1	3	7
Vendehals <i>Jynx torquilla</i>	11	6	-	5	11	22
* Grønnspett <i>Picus viridis</i>	-	-	-	1	1	1
Flaggspett <i>Dendrocopus major</i>	2	-	2	2	4	6
Dvergspett <i>Dendrocopos minor</i>	1	-	1	2	3	4
* Sandsvale <i>Riparia riparia</i>	-	-	-	1	1	1
Trepiplerke <i>Anthus trivialis</i>	479	-	-	499	499	978 (8)
Heipiplerke <i>Anthus pratensis</i>	67	-	-	256	256	323
* Gulerle <i>Motacilla flava</i>	-	-	-	1	1	1
* Linerle <i>Montacilla alba</i>	-	3	-	3	6	6
* Fossekall <i>Cinclus cinclus</i>	-	3	-	-	3	3
Gjerdesmott <i>Troglodytes troglodytes</i>	184	-	5	49	54	238
Jernspurv <i>Prunella modularis</i>	1541	-	1	1025	1026	2567 (2)
Rødstrupe <i>Eritacus rubecula</i>	773	-	16	426	442	1215 (6)

Art	Tidl. ringm.	Pull 1997	Fg. 1997	Timenes 1997	Tils. 1997	Totalt
* Blåstrupe <i>Luscinia svecica</i>	—	—	—	1	1	1
Rødstjert <i>Phoenicurus phoenicurus</i>	33	—	—	7	7	40
Buskskvett <i>Saxicola rubetra</i>	31	—	—	43	43	74
* Steinskvtvett <i>Oenanthe oenanthe</i>	—	—	1	1	2	2
Svartrost <i>Turdus merula</i>	144	—	7	167	174	318
Måltrost <i>Turdus philomelos</i>	50	—	1	35	36	86
Rødvingetrost <i>Turdus iliacus</i>	140	—	—	20	20	160
Sivsanger <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	10	—	—	10	10	20
Myrsanger <i>Acrocephalus palustris</i>	4	—	—	—	—	4
Rørsanger <i>Acrocephalus scirpaceus</i>	8	—	—	—	10	18
Gulsanger <i>Hippolais icterina</i>	7	—	—	5	5	12
* Havsanger <i>Sylvia nisoria</i>	—	—	—	1	1	1
Møller <i>Sylvia curruca</i>	20	—	—	11	11	31
Tomsanger <i>Sylvia communis</i>	100	—	—	34	34	134
Hagesanger <i>Sylvia borin</i>	193	—	—	143	143	336
Munk <i>Sylvia atricapilla</i>	227	—	—	184	184	411
* Fuglekongesanger <i>Phylloscopus proregulus</i>	—	—	—	1	1	1
Bøksanger <i>Phylloscopus sibilatrix</i>	8	—	—	3	3	11
Gransanger <i>Phylloscopus collybita</i>	136	—	1	113	114	250
Løvsanger <i>Phylloscopus throchilus</i>	2292	—	10	1404	1414	3706 (1)
Fuglekonge <i>Regulus regulus</i>	1905	—	9	226	235	2140 (3)
Gråfluesnapper <i>Muscicapa striata</i>	16	3	—	21	24	40
Sv.hv.fluesnapper <i>Ficedula hypoleuca</i>	438	218	6	31	255	693 (9)
Løvmeis <i>Parus palustris</i>	2	—	1	—	1	3
Granmeis <i>Parus montanus</i>	8	—	14	33	47	55
* Toppmeis <i>Parus cristatus</i>	—	—	2	1	3	3
Svartmeis <i>Parus ater</i>	10	8	19	131	158	168
Blåmeis <i>Parus caeruleus</i>	365	22	56	150	228	593 (10)
Kjøttmeis <i>Parus major</i>	856	155	173	278	606	1462 (4)
Spettmeis <i>Sitta europea</i>	25	22	9	11	42	67
Trekryper <i>Certhia familiaris</i>	14	—	1	8	9	23
Tomskate <i>Lanius collurio</i>	3	—	—	3	3	6
Stær <i>Sturnus vulgaris</i>	28	14	—	—	14	42
Pilfink <i>Passer montanus</i>	46	—	—	5	5	51
Bokfink <i>Fringilla coelebs</i>	317	—	4	256	260	577
Bjørkefink <i>Fringilla montifringilla</i>	236	—	1	237	238	474
Grønnefink <i>Carduelis chloris</i>	777	—	179	116	295	1072 (7)
* Stillitt <i>Carduelis carduelis</i>	—	—	1	—	1	1
Grønnsisik <i>Carduelis spinus</i>	22	—	57	26	83	105
* Tomirisk <i>Carduelis cannabina</i>	—	—	—	1	1	1
* Bergirisk <i>Carduelis flavirostris</i>	—	—	—	2	2	2
Gråsisik <i>Carduelis flammæa</i>	1159	—	16	118	134	1293 (5)
* Grankorsnebb <i>Loxia curvirostra</i>	—	—	—	1	1	1
Dompap <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	40	—	180	5	185	225
Gulspurv <i>Emberiza citrinella</i>	168	—	—	143	143	311
Hortulan <i>Emberiza hortulana</i>	1	—	—	1	1	2
Sivspurv <i>Emberiza schoeniclus</i>	99	—	2	116	118	217
69 av 90 arter, tilsammen:	13067	584	791	6387	7762	20829

Tidligere ringmerket:

Havsvale *Hydrbates pelagicus* 1, siland *Mergus serrator* 1, musvåk *Buteo buteo* 1, kvartbekkasin *Lymnocyptes minimus* 1, spurveugle *Glaucidium passerinum* 2, tårnseiler *Apus apus* 2, låvesvale *Hirundo rustica* 1, taksvale *Delichon urbica* 1, gråtrost *Turdus pilaris* 1, gresshoppe-sanger *Locustella naevia* 1, myrsanger *Acrocephalus palustris* 4, gulbrynsanger *Phylloscopus inornatus* 1, stjertmeis *Aegithalos caudatus* 5, nøtteskrike

Garrulus glandarius 5, skjære *Pica pica* 1, kråke *Corvus corone* 2, gråspurv *Passer domesticus* 13, polarsisik *Carduelis hornemanni* 7, rosenfink *Carpodacus erythrinus* 1, kjernebiter *Coccothraustes coccothraustes* 1, vierspurv *Emberiza rustica* 1

Ringmerkingsgruppens adresse:

Kristiansand RG
Postboks 2112 Posebyen,
4602 Kristiansand

0000000000000000

Nytt fra naturvernfronten - pr. november 1998.

Av Kåre Olsen

Uvettig ærfugljakt i skjærgården i Søgne

Tross iherdige protester fra fuglevern-organisasjoner (bl.a. NOF), dyrevenner og lokalsamfunn innførte Direktoratet for Naturforvaltning i 1997 jakt på ærfugl langs Sørlandskysten i november måned. Dessverre er resultatet blitt som forut fryktet. Det driver en til dels uvettig jakt på denne trivelige og tillitsfulle sjøfuglen!

Under storm og pålandsvær søker ofte ærfuglen inn i indre skjærgård for å få ly for uværet. Fra Søgne meldes det om at jegerne utnytter dette og plaffer løs på disse fuglene uten noen særlige hemninger, både fra båt og fra land. Nedskytingen foregår både med lovlige og ulovlige jaktmetoder. Ærfuglen, som ikke har opparbeidet den naturlige skyhet som mange andre sjøfugler har lært seg ovenfor båter og mennesker, faller i til dels store mengder. Ting tyder på at dette også er et felles problem for hele skjærgårdsområdet i vårt fylke.

Sjøfugljakt i kommunale friområder i Mandal

Tidligere i høst foregikk en diskusjon, bl.a. i media, særlig mellom NOF, Mandal lokallag og representanter for jegere. Uenigheten dreide seg om det skulle være tillatt å drive jakt på kommunens friområder på holmer og øyer innerst i Mandals skjærgård.

Ornitologene poengterte at jakt i lovlige former er greit nok, men hevdet at publikum, enten det dreier seg om turgåere, fiskere eller ornitologer, må ha mulighet til å gå på land i friområder og vite at det er fritt for skyttere. Dette har hittil vært de eneste stedene i skjærgården hvor det allmenne friluftslivet kan være garantert fri for den forstyrrelsen som jakta om høsten medfører. Dessuten foregår den aller største delen av sjøfugljakta fra båt. Ornitologenes syn ble også støttet av oppsynsmennene i skjærgården samt av teknisk etat i Mandal. Sjøfugljegernes representanter mente på sin side at et slikt

forbud ville bety kroken på døra for en jaktform alle kan drive uten at det koste for mye penger. Særlig ungdommen - uten en feit lommebok - ville her få en gyllen mulighet til å lære seg opp til å drive jakt. Jegerne hevdet også at bare få folk går på land på holmer og skjær senhøstes, bare ornitologer som skal ut å telle fugl... Og dem er det ikke synd på, tydeligvis. Begge parter er imidlertid enig i at det drives en utstrakt ulovlig jakt i skjærgården, særlig med hurtiggående båter, og påpeker behovet for at kontrollen med sjøfugljakta bør styrkes.

Nylig har Mandal formannskap bestemt at jakt i kommunens friområder, bl.a. på øya Mannevær, skal tillates ...

Vindmølle-planer på Lista.

Firmaet Norsk Miljøenergi Sør installerte sommeren 98 en vindmøllepark på fem vindmøller på Fjeldskår på Lindesnes-halvøya. Både fra privatpersoner og kommunalt hold i Lindesnes har det etterhvert kommet for dagen en mer skeptisk holdning til en videre utbygging i området. De vil først høste erfaringer med disse fem vindmøllene for å se om de har uheldige virkninger på turisttrafikken og andre forhold før de eventuelt bestemmer seg for videre utbygging. Dette har ført til at Norsk Miljøenergi Sør har kastet sine øyne på Lista-halvøya. Det påstås - nok atskillig overdrevet - at Lista har 190 kulingdager i året!

Det er tre områder som vindmøllesekskapet mener bør vurderes som industriområder for vindenergi. Dette gjelder Skjoldnes-veien øst for Lista Aluminiumsverk, hvor det er planer om mellom fem og åtte vindmøller. Lofjellområdet nordøst for Jølle og et dobbelt så stort heiområde nord

for Ulgjell: Villheia - Floråsen - Frøisti er de andre alternativene.

Miljøkonsekvensene av vindkraftverk kan deles i estetiske hensyn, støy samt hensyn til fuglelivet. Folk flest anser vel de estetiske miljøpåvirkninger som de avgjort mest problematiske. Og vindmølleanlegg på dominerende høydedrag er uheldig drastiske naturinngrep. Når det gjelder støy er dette heller ikke ubetydelig - litt forskjellig utfra type vindmølle. De virkninger vindmøller kan ha på fugl kan deles i tre:

1. **Kollisjonsfaren.** Rovfugler, nattaktive og trekkende fugler har ifølge undersøkelser andre steder, vist seg å være mest utsatt.

2. **Forstyrrelse- og skremseffekt.** Dette gjelder særlig for hekkende og rastende fugl, også indirekte ved at vindmøllene vil trekke til seg en del mer folk og ferdsel til områdene.

3. **Nedbygging og forringelse av biotoper.** Dette kan gjelde både hekke- og beiteområder for fugl - også i forbindelse med veibygging fram til vindmøllene.

Ordføreren i Farsund uttaler at kommunen i utgangspunktet ikke har motforestillinger til vindmølle-planene. Først må imidlertid planene opp til politisk behandling og ut på høringsrunde. Ordføreren mener videre at kommunen ikke direkte har fordeler av denne næringen, men at grunneierne vil kunne få leieinntekter. Og - legger han til: Store utmarksområder blir i dag ikke brukt til noe som helst!

Som vanlig fra de kretser er det næringsinteresser, kroner og ører som veier tyngst. At disse flotte, tilnærmet uberørte naturområdene på Lista er viktige for folks naturopplevelser og friluftinteresser samt at naturen har en egenverdi og er livsviktige for fugl og vilt, er tydeligvis av

underordnet betydning. En del instanser har allerede kommet med motforestillinger til vindmølleplanene på Lista. For vår del håper vi på at det iallfall må lages skikkelige konsekvensutredninger før slike omfattende naturinngrep eventuelt blir bestemt og satt ut i livet.

Departementet avgjør eventuell ilandføring av STATNETT-kabler på Lista.

Olje- og Energidepartementet har gitt STATNETT pålegg om å utrede en rekke tilleggsmomenter i forbindelse med planene om å føre to kraftkabler over Listalandets vernede strender og kulturlandskap. I tillegg vil det ved dette alternativet måtte bygges nye linjer mellom Lista og Kvinesdal samt anodeanlegg i

Breivika innenfor Hydra med tilhørende luftledning fram til Raustad.

Med å nytte alternativet med å legge alle tre kablene inn Fedaffjorden som toleder sjøkabler, vil en unngå alle disse ødeleggende naturinngrepene. STATNETT har imidlertid etterhvert framført en rekke argumenter mot Fedaffjord-alternativet, merkostnader, faren for samtidig feil på to eller flere kabler og nå nylig ett nytt - noe søkt - argument: faren for undersjøiske ras!

Konsesjonsavgjørelsen vil tidligst foreligge etter årsskiftet. Muligens innebærer departementets krav til STATNETT om tilleggsutredninger et berettiget håp om at Listahalvøya vil skånes for disse naturødeleggende kraftkablene til kontinentet....

KONKURRANSEFUGLEN

Responser på konkurransefuglen har vært meget dårlig i det siste. Den eneste innsenderen til forrige konkurransefugl var ikke engang fra vårt eget fylke. Kjell A Johansson fra Evje var alene om å svare: Myrsnipe og tundrasnipe, noe som selvfølgelig var rett. Bildet var tatt av Ingvar Grastveit. Premie er på vei til Evje. Vi prøver med en ny variant og håper at dette vil hjelpe på responsen. Vinner av denne konkurransen blir den som får flest poeng. Alle bildene er tatt i Vest-Agder. Svaret må sendes redaksjonen innen 28. februar.

Spørsmål nr 1: Hva kalles tjernet på bildet. Tips: hekkeplass for sjeldne ender. (1 poeng)

Styret i NOF Vest-Agder 1998:

Leder: Runar Jåbekk, Jåbekk
4500 Mandal. Tlf: 38 26 10 53

Sekretær: Finn Jørgensen, Oksevollen 19
4500 Mandal. Tlf: 38 26 06 04

Kasserer: Truls Andersen
Evd.Giregs Allè 12, 0479 Oslo
Tlf: 22 15 05 19

Styremedlemmer:

Øyvind Fjeldsgård
Svalåsveien 95, 4645 Nodeland
Tlf: 38 18 20 28

Gunnar Gundersen, Sånum
4850 Mandal. Tlf: 38 26 54 95

Kåre Olsen, Brekne
4563 Borhaug. Tlf: 38 39 72 05

Varamedlemmer:

Birger Westergren, Ole Aa
Brattfjord og Kjell Grimsby

Viktige komiteer:

Lokal rapport og sjeldenhetskomité (LRSK):

v/Tellef Barøy Vestol, Brekne,
4563 Borhaug. Tlf: 38 39 21 09

Vinterataskomiteen:

v/Svein Grimsby, Måltrostveien 12,
4450 Sira. Tlf: 38 37 52 75

Lista Fuglestasjon

Postboks 31, 4563 Borhaug

Tlf/fax: 38 39 75 88

Postgiro: 0826.06.73131

Bankgiro: 3070.10.26701

Leder: Jan Erik Røer, 4484 Øyestranda
Tlf: 38 35 09 08

Lista Fuglestasjon er en selvstendig stiftelse, men stasjonen har et utstrakt samarbeide med NOF-Vest Agder.

Spørsmål nr. 2: Hvor er dette blidet tatt ?
(1 poeng)

Spørsmål nr. 3: Hvorfor sitter Runar og gliser oppe i denne furua ? Dette var en bestemt fugle-begivenhet som skjedde på begynnelsen av 1990-tallet. (2 poeng)

Innhold:

	Side
Redaksjonelt, <i>Knut S Olsen</i>	55
Leder, <i>Runar Jåbekk</i>	56
Nye hekkefugler i Vest-Agder og Mandal: TOPPSKARV og sandlo, <i>Ole Aa. Brattford</i>	57
Åkerriksas forekomst i Vest-Agder 1998, <i>Kåre Olsen</i>	62
Vadefuglåret 1995 - Del I, <i>Kåre Olsen</i>	64
Fuglene på Grønningen Fyr, <i>Roy E. Wrånes</i>	88
Ilanddrevne sjøfugl langs Listastrendene 1997/1998, <i>Kåre Olsen</i>	94
Yemen - En reise til Arabia Felix, <i>Roy E. Wrånes</i>	96
Kr.sand lokallags småfuglkasseprosjekter - Resultater 1997, <i>Øyvind Fjeldsgård</i>	105
Hagefugltelling i Kr.sands området - Vinteren 1997/98, <i>Øyvind Fjeldsgård</i>	105
Lista Ringmerkingsgruppe 1996, <i>Nils Helge Lorentzen</i>	108
Kristiansand Ringmerkingsgruppe 1997, <i>Øyvind Fjeldsgård</i>	113
Nytt fra naturvernfronten, <i>Kåre Olsen</i>	116
Konkurransefuglen.....	118

Hegland Trykkeri as

Trøngsli 9, 4400 Flekkefjord

Postadresse:
Postboks 24, 4401 Flekkefjord

Telefon 38 32 69 69

Fax 38 32 69 70

NOF avdeling Vest-Agder
anbefaler:

Hegland Trykkeri a.s

i Flekkefjord som Trykkeri
for tidsskrifter, foldere og
annet materiell.

Redaksjonen av Piplerka.